

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи
за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування»

на тему: Податок на додану вартість: особливості обліку і
оподаткування

Виконав: студентка 4 курсу, групи ОП-21

Крамаренко А.А.
ПІБ

/ /
підпис

Керівник

Адамовська В.С.
ПІБ

/ /
підпис

Нормоконтролер

Голобородько Т.В.
ПІБ

/ /
підпис

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент Адамовська В.С. /

 /

Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління
Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри МООПУ
 к.е.н., доцент Адамовська В.С.

«20» 02 2025р.

ЗАВДАННЯ **на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу студенту**

Крамаренко Анна Андріївна
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Податок на додану вартість: особливості обліку і оподаткування

керівник роботи Адамовська В.С., к.е.н., доцент
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом по КНУ від «20» лютого 2025 року № 130 с

2. Строк подання студентом роботи _____ р.

3. Вихідні дані до роботи Інформаційну базу склали нормативно-правові акти, пов'язані з обліком і оподаткуванням податку на додану вартість, а також наукові напрацювання учених в зазначені сфері

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ ДОДАНОУ ВАРТІСТЬ

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНОУ ВАРТІСТЬ НА ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

5. Перелік графічного матеріалу рисунки, таблиці

6. Консультанти розділів роботи

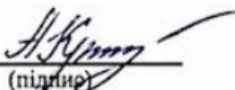
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	зав. каф. Адамовська В.С.	18.04	20.05
Розділ 2	зав. каф. Адамовська В.С.	25.05	03.06

7. Календарний план:

№ з/п	Етапи роботи	Термін виконання	Позначка про виконання
1	Співбесіда зі здобувачем вищої освіти за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	20.02.2025	виконано
2	Збір матеріалів до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи	26.02.25-11.03.25	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної (бакалаврської) роботи	14.03.25-16.04.25	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної (бакалаврської) роботи та подання його керівнику	18.04.25-20.05.25	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної (бакалаврської) роботи та подання його керівнику	25.05.25-03.06.25	виконано
6	Підготовка вступної частини	03.06.2025	виконано
7	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	05.06.2025	виконано
8	Отримання відгуку керівника	06.06.2025	виконано
9	Попередній захист роботи	07.06.2025	виконано
10	Захист роботи в ЕК		виконано

Дата видачі завдання «20» лютого 2025 р.

Здобувач вищої освіти

 (підпис)

Крамаренко А.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

 (підпис)

к.е.н., доцент Адамовська В.С.

(прізвище та ініціали)

	стор.
ЗАВДАННЯ НА РОБОТУ	2
РЕФЕРАТ	5
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	6
ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	9
1.1 Критичний аналіз підходів до визначення податку на додану вартість	9
1.2 Характеристика основних елементів податку на додану вартість та огляд нормативно-правових документів, що регламентують порядок його обліку та оподаткування	21
2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»	27
2.1 Аналіз діяльності та облікової політики ПАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»	27
2.2 Бухгалтерський облік податку на додану вартість на ПАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»	36
2.3 Проблемні аспекти оподаткування податку на додану вартість та можливі шляхи їх вирішення	48
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	57

Міністерство освіти і науки України
Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління

РЕФЕРАТ
на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу

на тему: **«Податок на додану вартість: особливості обліку і оподаткування»**

ВР: 54 сторінки, 13 таблиць, 23 рисунки, 11 джерела, 8 додатків

Мета: дослідження особливостей обліку і оподаткування податку на додану вартість, виявлення проблемних аспектів у цій сфері та розробка рекомендацій щодо їх усунення.

Предмет дослідження: теоретичні основи, методичні підходи та практична реалізація процесів обліку та оподаткування ПДВ.

Об'єкт дослідження: організація ведення облікових та податкових процесів, пов'язаних із ПДВ на базі діяльності ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ».

Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи дослідження (теоретичного узагальнення, порівняння, систематизація – для встановлення подібних і відмінних результатів досліджень різних науковців щодо сутності понятійно-категоріального апарату досліджуваної теми; аналіз; аналогія; індукція; дедукція; графічний – для наочної інтерпретації результатів дослідження тощо).

Результати дослідження: визначено поняття та економічну сутність ПДВ; розкрито нормативно-правове регулювання обліку ПДВ; досліджено порядок визначення об'єкта оподаткування ПДВ; розкрито порядок розрахунку та сплати ПДВ; охарактеризовано діяльність ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»; проаналізовано основні показники діяльності ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ», розглянуто особливості облікової політики підприємства; досліджено первинний, аналітичний і синтетичний облік ПДВ на ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»; віддзеркалено порядок відображення інформації щодо ПДВ у формах звітності; проаналізовано типові помилки при обліку ПДВ та наведено можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: ПОДАТОК, ДОДАНА ВАРТІСТЬ, НЕПРЯМИЙ ПОДАТОК, ОПОДАТКУВАННЯ, ПЕРВИННИЙ ОБЛІК, АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК, СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК, ЗВІТНІСТЬ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ПДВ – податку на додану вартість

ПД – податок

ПКУ – Податковий Кодекс України

ПН – податкова накладна

РК – розрахунок коригування

ПС – податкова система

ЗБ – збори

ПК – податковий кредит

ЄС – Європейський Союз

МВФ – Міжнародний валютний фонд

ПЗ – податкові зобов'язання

ДЗ – Дебіторська заборгованість

КЗ – кредиторська заборгованість

ОЗ – основні засоби

ЄРПН - Єдиний реєстр податкових накладних

ОБП – облікова політика

ВСТУП

В умовах сучасного ринкового середовища фіскальний механізм відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості держави. Одним із головних бюджетоформуючих податків в Україні є ПДВ, який справляє значний вплив як на доходи бюджету, так і на фінансово-господарську діяльність суб'єктів підприємництва. Зважаючи на його фіскальну ефективність та поширеність у міжнародній практиці, ПДВ вимагає постійної уваги з боку науковців, законодавців та і фахівців, які працюють у галузі фінансового обліку та податкового регулювання.

Водночас складність адміністрування ПДВ, часті зміни в законодавстві та недоліки окремих норм податкового права створюють необхідність ретельного аналізу та детального вивчення особливостей його обліку та податкового регулювання. Це особливо актуально для підприємств, які мають високий обсяг господарських операцій і стикаються з труднощами під час формування податкового кредиту, ведення податкових накладних, коригування зобов'язань та дотримання строків подання звітності.

Об'єктом дослідження виступає організація ведення облікових та податкових процесів, пов'язаних із ПДВ на базі діяльності ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ».

Під предметом дослідження розглядаються теоретичні основи, методичні підходи та практична реалізація процесів обліку та оподаткування ПДВ.

Метою роботи є дослідження особливостей обліку і оподаткування ПДВ, виявлення проблемних аспектів у цій сфері та розробка рекомендацій щодо їх усунення.

Задля реалізації мети дослідження у роботі передбачено виконання таких кроків:

- проаналізувати існуючі наукові погляди щодо змісту та природи ПДВ, з акцентом на їх сильні та суперечливі сторони.

- розписати основні елементи ПДВ та проаналізувати нормативно-правові документи, що регламентують порядок його обліку та оподаткування;
- дослідити фінансово-господарську діяльність і облікову політику ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» у контексті організації податкового обліку;
- проаналізувати порядок ведення обліку ПДВ на ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»
- виявити проблеми, пов'язані з оподаткуванням ПДВ, та запропонувати можливі шляхи їх подолання.

Даний напрям дослідження є важливим як з наукового, так і з практичного погляду, оскільки сприяє більш глибокому розумінню механізмів функціонування ПДВ у вітчизняній системі оподаткування та пошуку шляхів оптимізації податкового обліку на підприємстві.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

1.1 Критичний аналіз підходів до визначення податку на додану вартість

ПД відіграють ключову роль у стабільному функціонуванні держави. За відсутності ефективної податкової системи фінансовий сектор не зможе належно виконувати свої функції, що неминуче призведе до поширення хаосу, корупції та шахрайства. Основні причини важливості податків представлено на рисунку 1.1.

Рис. 1.1 – Фактори, що обумовлюють значущість ПД

Фундаментальне значення податків унаочнено на рис. 1.2.

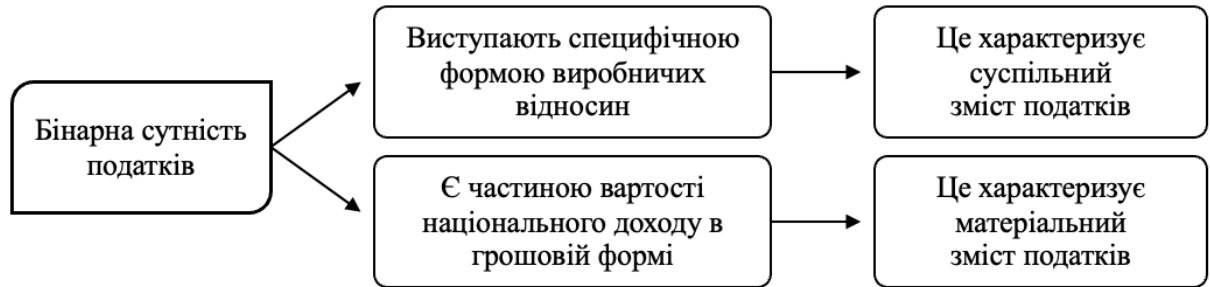

Рис. 1.2 – Призначення ПД

У науковій літературі поняття податків має різне трактування. У таблиці 1.1 наведено відповідну характеристику на основі проаналізованих джерел.

Табл. 1.1 – Економічна сутність ПД [1]

Автор	Визначення податків	Ключове значення
К. Маркс, Ф. Енгельс [1]	Внески громадян, необхідні для утримання публічної влади.	Плата за послуги держави
А. Сміт [2]	Справедлива ціна народу за плату державних послуг.	Плата за послуги держави
Д. Рікардо [3]	Частина продукту землі і праці, яка знаходиться в розпорядженні уряду	Перерозподіл на користь держави
А.М. Соколовська [4]	Частина багатства, яку громадяни дають державі і місцевим органам влади для задоволення колективних потреб.	Перерозподіл на користь держави
С.В. Барулін [5]	Своєрідна ціна монополістичної купівлі–продажу послуг держави при виконанні нею своїх функцій.	Плата за послуги держави
К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю [6]	Примусова сплата уряду домашніми господарствами або підприємствами грошових коштів (послуг, товарів), яка не є штрафом, накладеним державою (судом) за незаконні дії.	Примусове стягнення коштів
Е. Селігман [7]	Примусовий збір, що справляється державою з окремої особи для покриття видатків, спричинених загальнодержавними потребами безвідносно до вигід платника такого податку.	Примусове стягнення коштів
М. Фрідман [8]	Примусові збори, що стягуються на користь держави чи суспільства.	Примусове стягнення коштів
М.В. Орлов, А.М. Олександров [9]	Примусове відчуження частини національного доходу трудящих мас на утримання буржуазного апарату.	Примусове стягнення коштів
В.М. Федосов [10]	Підсистема виробничих відносин, які виникають на стадії розподілу в процесі розширеного відтворення, мають вторинний, похідний, перерозподільний характер.	Перерозподіл на користь держави

Отже, можна зробити висновок, що наукові підходи до розуміння сутності податків є різноманітними, однак у кожному з них простежуються спільні риси (див. рис. 1.3).

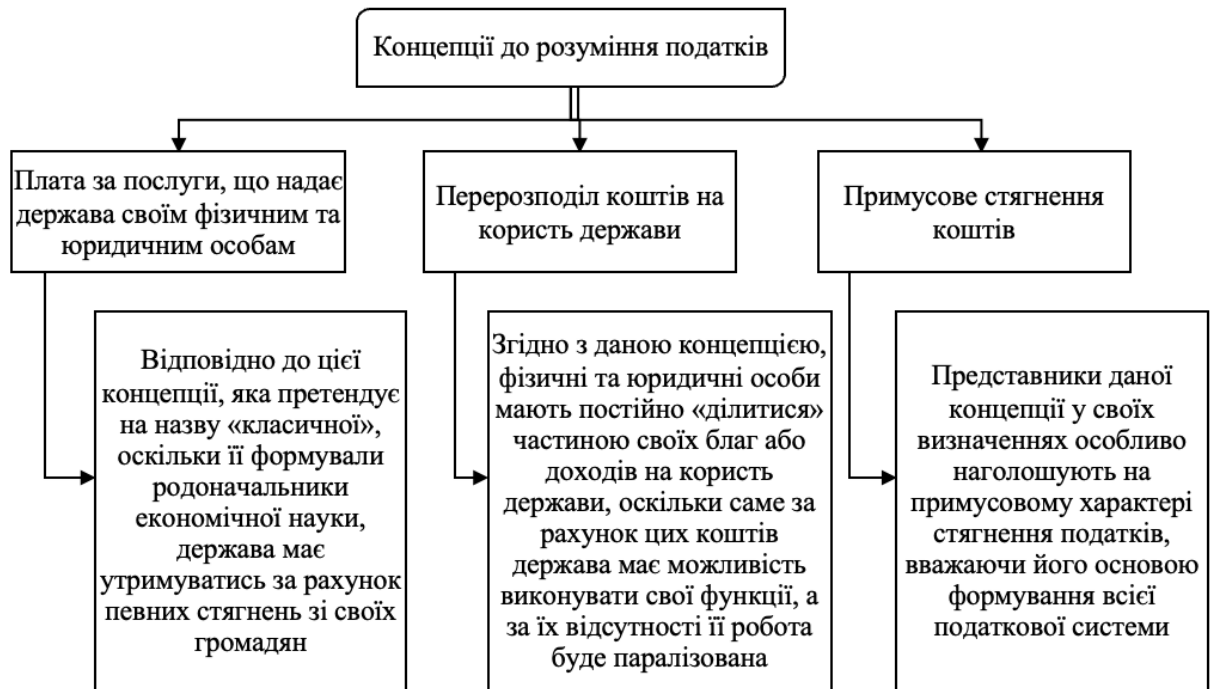

Рис. 1.3 – Узагальнені спільні елементи у наукових підходах до трактування податків

Нормативно-правовою основою, що регламентує поняття ПД і зборів в Україні, є Податковий кодекс. Рисунок 1.4 ілюструє трактування понять ПД і зборів.

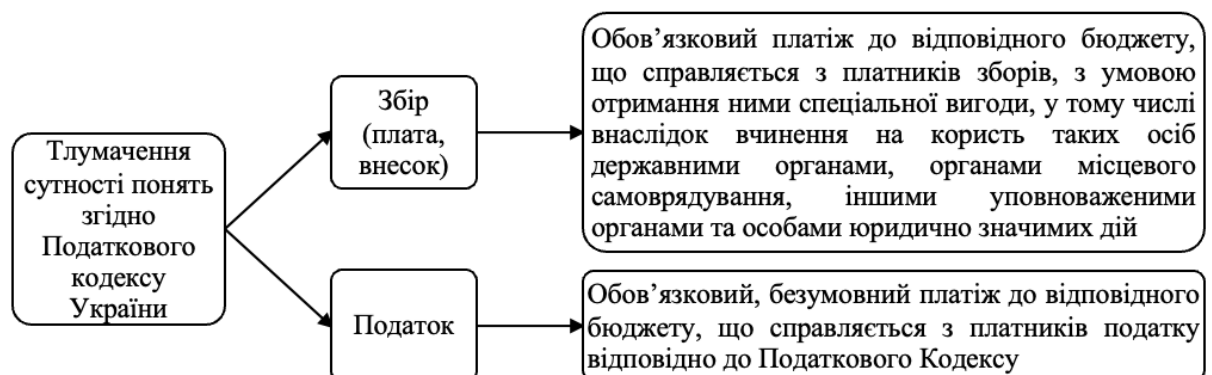

Рис. 1.4 – Трактування ПД і ЗБ у контексті норм ПКУ [2]

Функції податків відіграють ключову роль у формуванні державних фінансів та регулюванні економіки. Вони забезпечують надходження коштів до бюджету, стимулюють розвиток різних сфер суспільства та сприяють соціальній справедливості. На рисунку 1.5 унаочнено основні функції податків, а також показано, як вони взаємодіють між собою для досягнення загальних цілей державної політики.

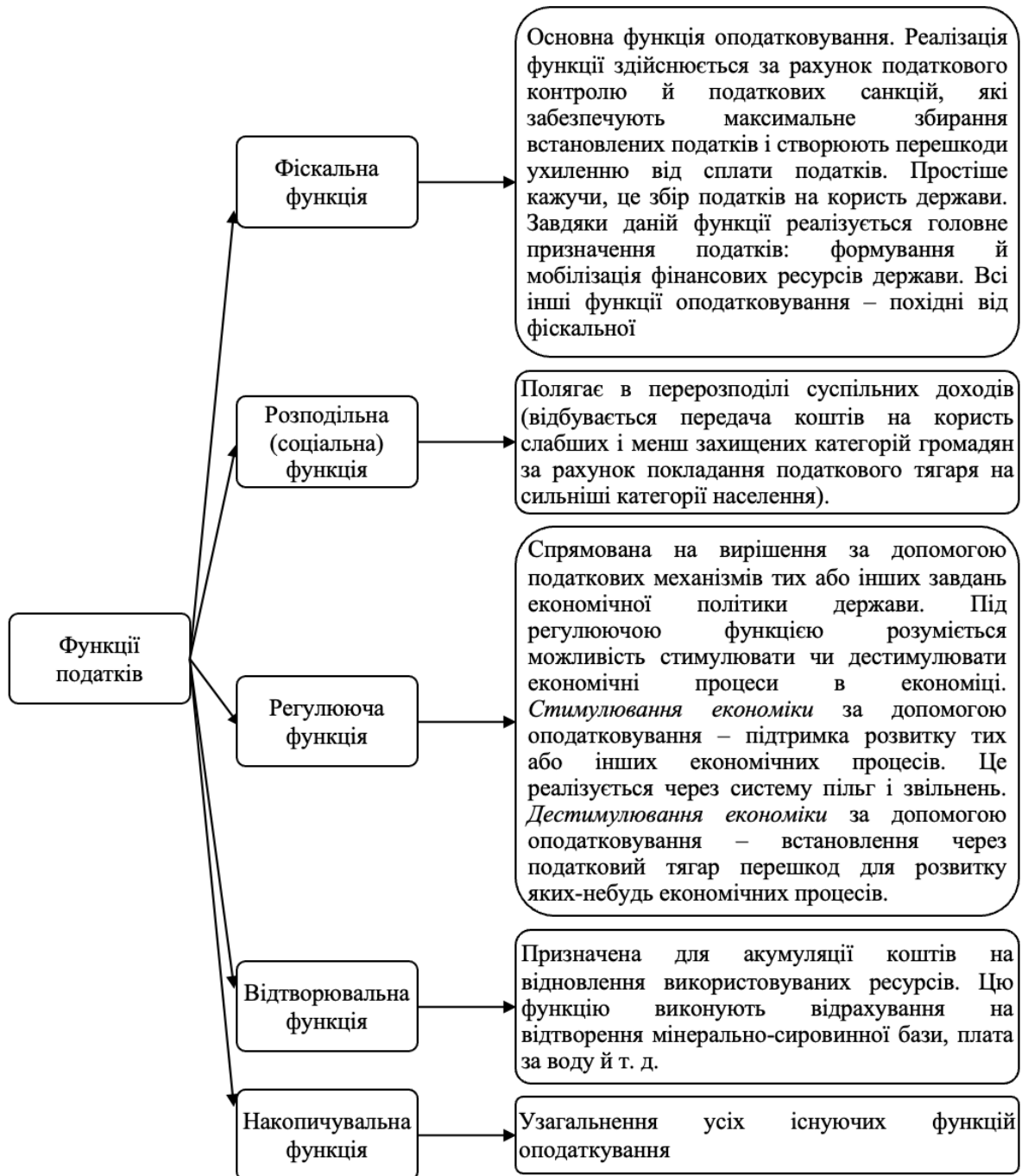

Рис 1.5 – Функції ПД [1]

ПС України є важливою складовою фінансової структури держави, яка забезпечує формування бюджетних ресурсів і підтримує економічну стабільність (див. рис. 1.6).

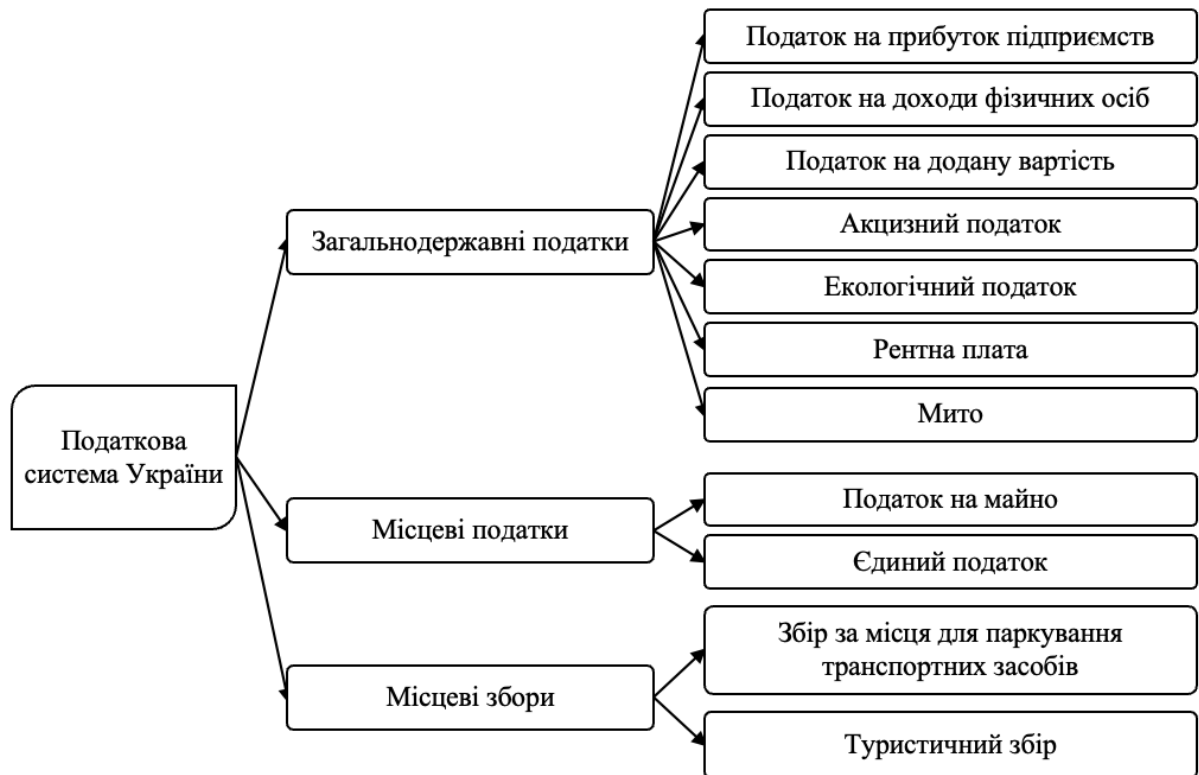

Рис. 1.6 – Податкова система [2]

Розглянемо ПДВ більш докладно. ПДВ — це один із загальнодержавних податків, який відіграє суттєве значення для формування фінансових ресурсів держави. Це пояснюється тим, що ПД включається у вартість товарів, робіт чи послуг і фактично сплачується кінцевим покупцем, відшкодовуючись виробнику.

Як зазначає О. Юрченко, ПДВ є одним із найбільш проблемних податків в ПС України. Основні труднощі пов'язані з методикою його нарахування та сплати, що, з одного боку, дозволяє державі поповнювати бюджет, а з іншого — породжує корупційні ризики. До проблем також належать бюджетна заборгованість перед платниками ПД, ухилення від сплати, а також неузгодженість нормативно-правових актів, роз'яснень контролюючих і

судових органів, часті зміни у законодавстві та нестабільність податкової політики щодо адміністрування ПДВ і недосконалість податкового обліку [1].

ПКУ дає коротке визначення ПДВ як непрямого ПД, що нараховується і сплачується відповідно до своїх положень [14]. Трохи ширше це поняття розкриває Wikipedia: ПДВ — це непрямий ПД, який включається у вартість товарів, робіт або послуг і сплачується покупцем, тоді як облік і перерахування ПДВ до бюджету здійснює продавець, який виступає податковим агентом.

ПДВ є одним із найпоширеніших і найефективніших непрямих ПД у сучасній ринковій економіці. Він вважається економічно нейтральним, оскільки застосовується за однаковою ставкою практично до всього спектру споживчих товарів і послуг.

Цей ПД нараховується на додану вартість, що формується на кожному етапі виробництва і реалізації продукції, включається у кінцеву ціну і сплачується кінцевим споживачем. Таким чином, ПДВ фактично є ПД на внутрішнє споживання, що додається до вартості товарів і послуг, які використовуються на території України.

Відповідно до визначень, наведених у працях Бурковської А.В. та Ходикіної А.А., ПДВ — це непрямий ПД, що надходить до бюджету у вигляді надбавки до ціни товарів, робіт чи послуг і фактично сплачується кінцевими споживачами [1]. Подібної думки дотримується й Дугар Т.Є., який підкреслює, що ПДВ стягується з доданої вартості на всіх етапах виробничого циклу і включається до ціни у вигляді надбавки, повністю покриваючись кінцевим покупцем [1].

Огляд різних наукових підходів та норм ПКУ дозволив сформулювати узагальнене визначення: ПДВ — це непрямий загальнодержавний ПД, який інтегрований у ціну товарів і послуг і включає в себе ПЗ за їх постачання, ПК, а також обов'язок платника перед бюджетом зі сплати ПДВ (див. рис. 1.7) [1].

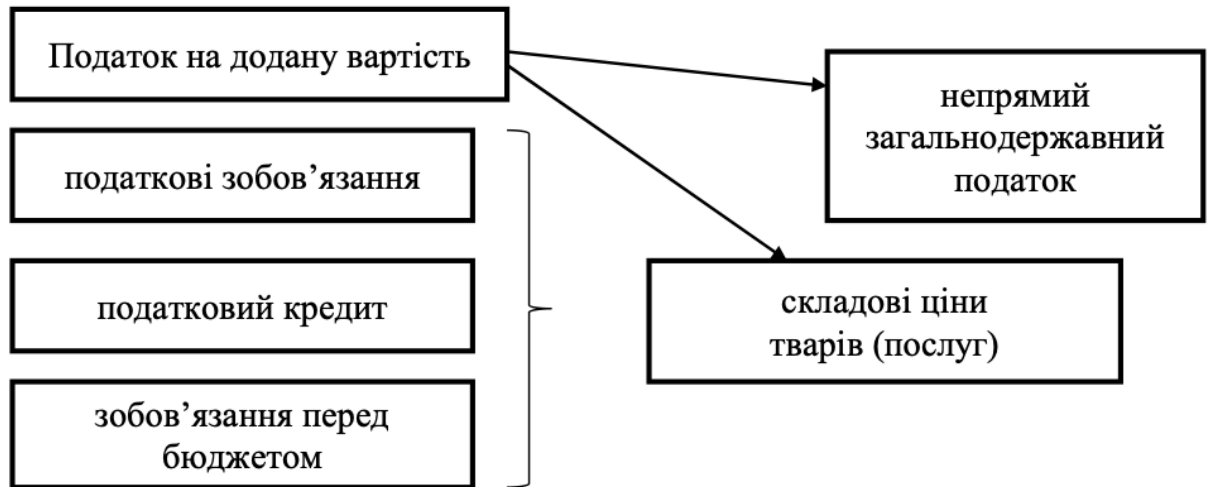

Рис. 1.7 – Сутність ПДВ

Для ведення обліку розрахунків із бюджетом застосовується система ПДВ-рахунків, яка, у поєднанні зі складністю ПС та значною регламентацією процесу стягнення податків, сприяє збільшенню кількості помилок і штрафних санкцій, пов'язаних з адмініструванням ПДВ.

Загальна схема механізму роботи ПДВ-рахунків під час проведення господарських операцій представлена на рис. 1.8 [1].

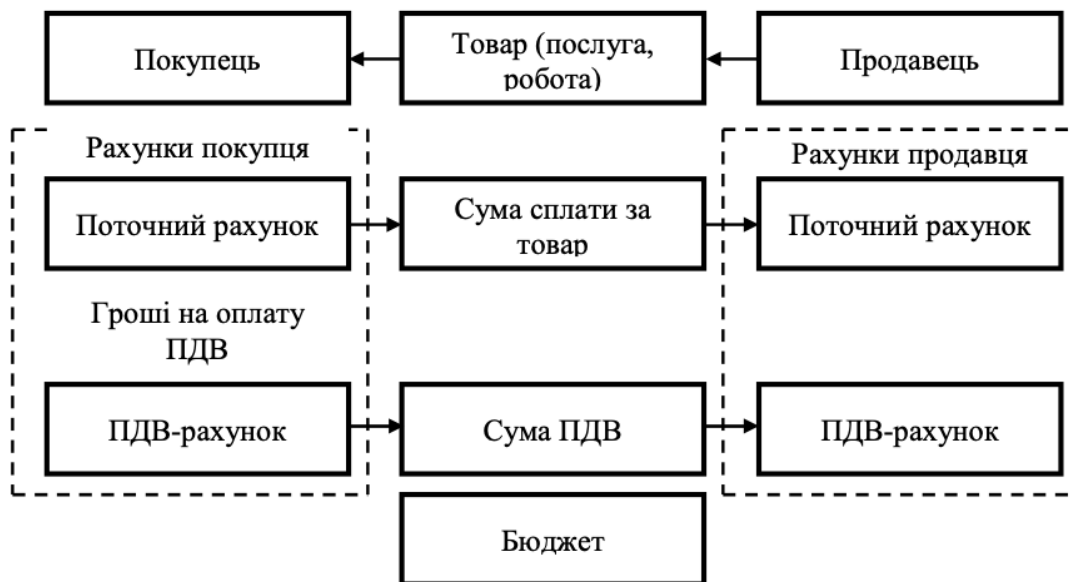

Рис. 1.8 – Загальна структурно-логічна модель роботи ПДВ-рахунків у процесі виконання господарських операцій

ПДВ є одним із головних джерел поповнення доходної частини державних фінансів України. Його частка у загальному обсязі податкових платежів традиційно посідає провідне місце серед усіх видів ПД, що пояснюється як універсальністю цього ПД, так і широкою базою його застосування. Особливої ваги ПДВ набуває в сучасних умовах, зокрема під час воєнного стану, коли він виступає стабільним і передбачуваним джерелом бюджетних доходів. Ефективне адміністрування ПД та баланс між надходженнями від внутрішніх і імпорتنих операцій відображають не лише стан фіскальної політики, але й загальні тенденції економічної активності в країні.

Для кращого розуміння ролі ПДВ у бюджетному процесі розглянемо його динаміку та частку у структурі податкових надходжень за період 2022–2024 років.

Таблиця 1.2 – Обсяги надходжень ПД до державних фінансів України за 2022–2024 роки за основними джерелами формування бюджету

№ з/п	Показник	Сума, млн грн			Частка, %			Відхилення			
		2022 рік	2023 рік	2024 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	абс., млн грн		відн., %	
								2023-2022 рр.	2024-2023 рр.	2023-2022 рр.	2024-2023 рр.
1	ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	213947,9	214639,2	381 360	22,5	17,8	21,7	691,3	166720,8	0,3	77,7
2	ПДВ з ввезених на митну територію України товарів (робіт, послуг)	253052,9	366158	466127,5	26,6	30,4	26,5	113 105,1	99969,5	44,7	27,3
3	Податок на доходи фізичних осіб + військовий збір	148427,2	206944,7	326024,8	15,6	17,2	18,5	58 517,5	119080,1	39,4	57,5
4	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	60699,1	92583,9	105205,4	6,4	7,7	6,0	31 884,8	12621,5	52,5	13,6
5	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	41653,7	74762,6	105200,8	4,4	6,2	6,0	33 108,9	30438,2	79,5	40,7
6	Податок на прибуток підприємств	117049,8	143837,1	271137,3	12,3	12,0	15,4	26 787,3	127300,2	22,9	88,5

Продовження табл. 1.2

7	Рентна плата	85365	60327,6	52430,5	9,0	5,0	3,0	-25 037,4	-7897,1	-29,3	-13,1
9	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	26246	40559,4	48279,2	2,8	3,4	2,7	14 313,4	7719,8	54,5	19,0
9	Інше	3322,4	3731,1	4328,2	0,3	0,3	0,2	408,7	597,1	12,3	16,0
10	Всього	949764	1203543,6	1 760 094	100	100	100	253 779,6	556550,1	276,9	327,3

Джерело: систематизовано автором на основі [3]

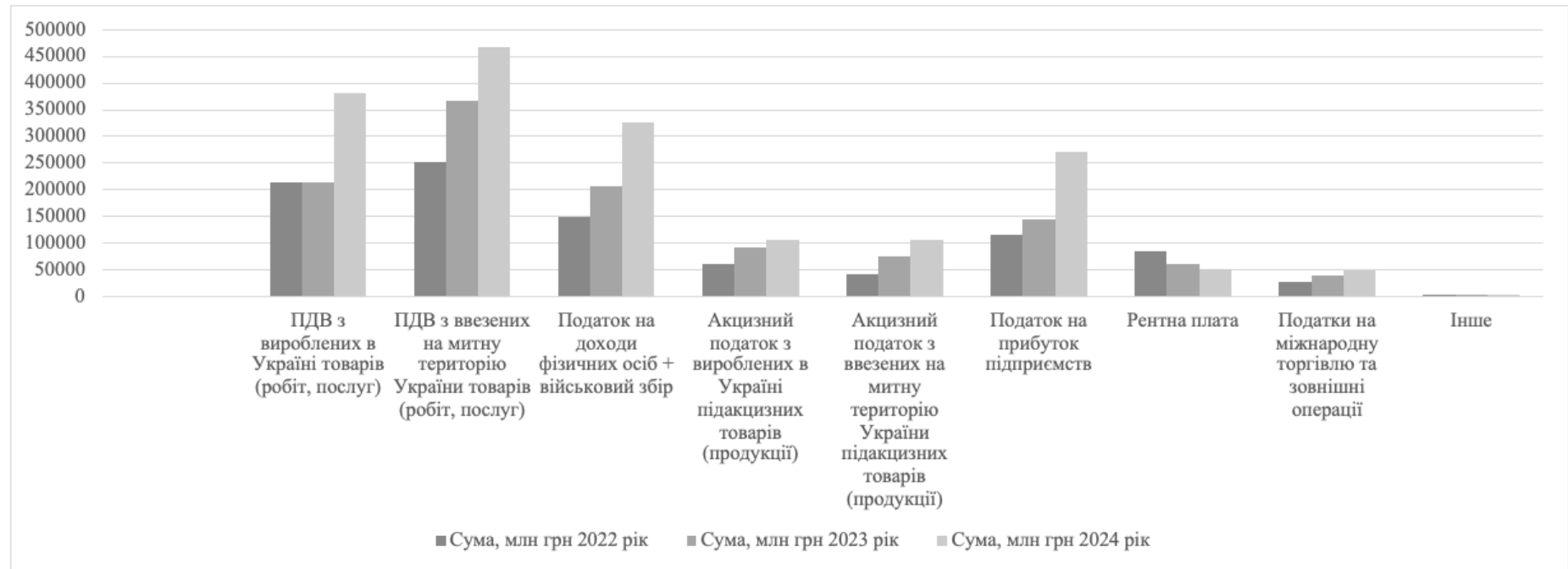

Рис. 1.9 – Графічне відображення надходжень ПД до бюджету за 2022-2024 роки

У період 2022–2024 років ПДВ залишається головним чинником фінансового забезпечення країни, формуючи близько половини загальних доходів від ПД. У розрізі джерел надходжень ПДВ, простежується різна динаміка для внутрішнього і імпортного компонентів.

ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) у 2022 році становив 213,9 млрд грн і формував 22,5% усього податкового доходу. У 2023 році цей показник майже не змінився (214,6 млрд грн), що свідчить про стагнацію внутрішнього виробництва або тимчасову втрату частини економічної активності через війну. При цьому частка цього податку в загальній структурі зменшилась до 17,8%, що означає відносне зменшення значення внутрішнього ПДВ на фоні зростання інших джерел доходів. У 2024 році ситуація кардинально змінилася: ПДВ з внутрішнього виробництва склав вже 381,4 млрд грн, що на 77,7% більше, ніж у 2023-му. Це свідчить про суттєве пожвавлення економіки, зростання обсягів виробництва та покращення адміністрування податку. Частка цього ПДВ знову зросла до 21,7%, що наблизило її до довоєнного рівня.

ПДВ з імпорту також демонструє зростання протягом усього періоду. У 2022 році надходження від нього склали 253,1 млрд грн, у 2023 – вже 366,2 млрд грн, а у 2024 – 466,1 млрд грн. Це відповідає зростанню на 44,7% у 2023 році та на 27,3% у 2024 році. Така динаміка є результатом поступового відновлення імпортних операцій, зростання попиту на іноземні товари, а також підвищення митної вартості імпорту через інфляційні чинники. У 2023 році частка імпортного ПДВ у загальному обсязі доходів сягнула 30,4% – це був пік його впливу. У 2024 році вона знизилася до 26,5%, що може свідчити про часткове заміщення імпорту внутрішнім виробництвом.

Загальний обсяг ПДВ у 2022 році становив 467 млрд грн, у 2023 – вже 580,8 млрд грн, а у 2024 – 847,5 млрд грн. Таким чином, за два роки приріст склав понад 380 млрд грн. Доля ПДВ у структурі доходів бюджету протягом усіх трьох років трималася на рівні близько 48–49%, що підкреслює його стабільну фіскальну роль. Важливо відзначити, що в умовах воєнного стану

ПДВ залишився найбільш стабільним та масштабним джерелом надходжень, що дозволяє утримувати фінансову систему країни в умовах підвищеного навантаження на видаткову частину бюджету.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ПДВ в Україні не лише виконує свою класичну фіскальну функцію, а й відображає загальний стан економіки: через співвідношення між внутрішнім виробництвом і імпортом, динаміку споживчого попиту та ефективність податкового адміністрування. Зростання як внутрішнього, так і імпортного ПДВ у 2024 році свідчить про економічну адаптацію до умов війни та поступове відновлення внутрішнього ринку.

Варто також дослідити досвід обліку і оподаткування ПДВ у країнах ЄС.

У дослідженні Центру соціально-економічних досліджень CASE Україна [4] порівнюється система адміністрування ПДВ в Україні та країнах Європейського Союзу. Незважаючи на однакову назву ПД, підходи та механізми його адміністрування суттєво відрізняються. У країнах ЄС податкові органи використовують гнучкі моделі електронного обміну даними, такі як податкові лістинги, стандартизовані електронні звіти (SAF-T) та майже миттєвий обмін рахунками-фактурами. Основна мета цих інструментів — моніторинг, аналітика, виявлення ризиків і подальший аудит.

В Україні ж система ПДВ переважно виконує фіскальну функцію контролю і тиску, а не сервісну роль. Ключовим елементом контролю є система СМКОР, яка блокує реєстрацію ПН на основі суб'єктивних критеріїв ризику. Це створює невизначеність, підвищує ризики для бізнесу та обмежує можливість користуватися ПК. Якщо в ЄС електронна звітність слугує інструментом збору та аналізу інформації, то в Україні вона часто використовується як механізм обмеження та покарання.

Особливу увагу приділено проблемі недостатньої координації між митними та податковими службами в Україні. У країнах ЄС коригування митної вартості здійснюється митними органами в межах ризик-орієнтованих процедур, тоді як в Україні ця сфера залишається розпорошеною та

малоефективною. Для наближення української системи ПДВ до європейських стандартів необхідно ліквідувати позаправові практики, впровадити єдину систему обліку, автоматизувати процес ризик-аналізу та забезпечити проведення постаудиту замість попереднього штрафування бізнесу. Загалом, ПДВ в Україні нині здебільшого виступає інструментом контролю, тоді як у ЄС він слугує засобом прозорого адміністрування та партнерства між державою і бізнесом.

1.2 Характеристика основних елементів податку на додану вартість та огляд нормативно-правових документів, що регламентують порядок його обліку та оподаткування

Облік і оподаткування ПДВ в Україні є однією з найважливіших складових ПС, що регулюється рядом нормативно-правових актів. Вони визначають правила формування податкових зобов'язань, ПК, порядок складання та реєстрації ПН, а також умови звільнення від оподаткування певних операцій. Чітке розуміння та дотримання цих норм є ключовим для правильного ведення бухгалтерського обліку, уникнення штрафних санкцій і забезпечення законної фінансової діяльності підприємств.

У наступній таблиці наведено основні нормативно-правові акти, які регламентують порядок обліку та оподаткування ПДВ в Україні.

Таблиця 1.3 – Законодавчі акти, що регулюють процес оподаткування ПДВ

Нормативно-правовий акт	Що регламентує у сфері ПДВ
Податковий кодекс України	Основний документ, що встановлює правила оподаткування ПДВ: об'єкт, ставки, база оподаткування, податковий кредит, податкові зобов'язання, реєстрація платників, строки подання звітності, електронне адміністрування ПДВ.
Митний кодекс України	Регламентує сплату ПДВ при імпорті товарів, порядок визначення митної вартості, що є базою для нарахування ПДВ, а також пільги з ПДВ під час ввезення окремих категорій товарів.

Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг"	Визначає правовий статус електронних документів, у т.ч. податкових накладних, що використовуються при адмініструванні ПДВ, а також порядок їх обігу, зберігання та підтвердження.
Закон України "Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги"	Регламентує використання електронного підпису при поданні податкової звітності з ПДВ, реєстрації податкових накладних у ЄРПН та в електронному кабінеті платника податків.
Постанова КМУ від 16.10.2014 № 569 "Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість"	Встановлює механізм функціонування системи електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ): формування та використання ПДВ-рахунків, взаємодія з ЄРПН, адміністрування податкових накладних.
Постанова КМУ від 02.03.2022 № 178 "Деякі питання обкладення податком на додану вартість за нульовою ставкою у період воєнного стану"	Визначає особливості застосування нульової ставки ПДВ на період воєнного стану для певних операцій, у тому числі постачання товарів оборонного призначення, гуманітарної допомоги тощо.
Наказ Міністерства фінансів України від 14.11.2014 № 1130 "Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість"	Визначає процедуру реєстрації та анулювання реєстрації платників ПДВ, строки подання заяви, підстави для відмови, права та обов'язки суб'єктів господарювання.
Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2016 № 21 "Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з ПДВ"	Встановлює форми декларації з ПДВ, порядок її заповнення та подання, особливості складання уточнюючих розрахунків, додатків та розшифровок до декларації.

Рівень ставок регулюється ПКУ і зображено на рис. 1.10.

Ставки ПДВ в Україні в 2025 році

Рис. 1.10 – Ставки ПДВ

Наприкінці 2024 року Міністерство фінансів, під тиском МВФ, пропонувало підвищити ставки ПДВ:

- з 20% до 22% ;
- з 14% до 16% ;
- від 7% до 9% .

Станом на жовтень 2024 року ця ініціатива відкладена, а відповідний законопроект ще не поданий. Відповідно, базові ставки поки що залишаються без змін. Експортна ставка (0%) залишається чинною незалежно від інших можливих змін. Будь-які коригування набудуть чинності лише після офіційного внесення відповідних поправок до ПКУ.

У системі ПДВ виділяють дві категорії операцій, які звільнені від сплати ПД. Розглянемо їх на рис. 1.11.

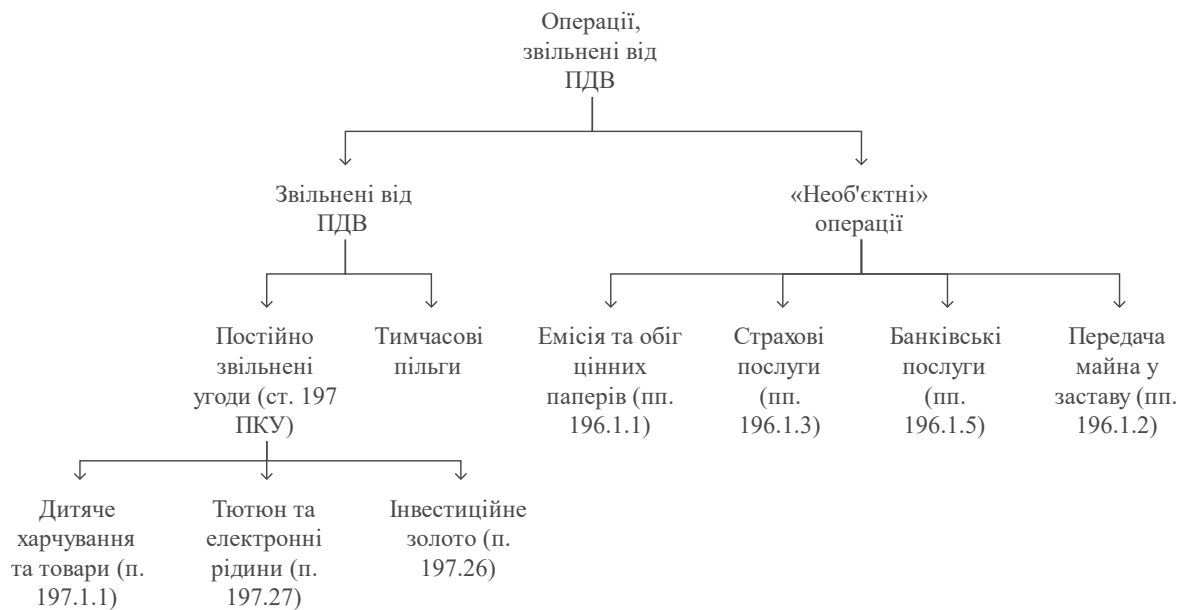

Рис. 1.11 – Операції, які звільнені від сплати ПДВ [2]

Операції, звільнені від ПДВ, підлягають декларуванню, але не оподатковуються. Водночас продавець не має права на податковий кредит за товарами чи послугами, придбаними для здійснення таких операцій, що вимагають додаткового розрахунку податкових зобов'язань.

«Необ'єктні» операції, які не входять до сфери ПДВ, не включаються до звіту з ПДВ і зазвичай не підлягають декларуванню та оподаткуванню.

Реалізація пільгових товарів (наприклад, дитячого харчування) змушує продавця компенсувати ПК, що робить такі операції економічно не вигідними для деяких підприємств.

Для «необ'єктних» операцій, таких як кредитування, не виникають додаткові ПЗ.

Відповідно зі ст. 180 ПКУ, перелік суб'єктів (рис. 1.12), які зобов'язані сплачувати ПДВ, залишається незмінним [5].

Суб'єкти, які зобов'язані сплачувати ПДВ в Україні

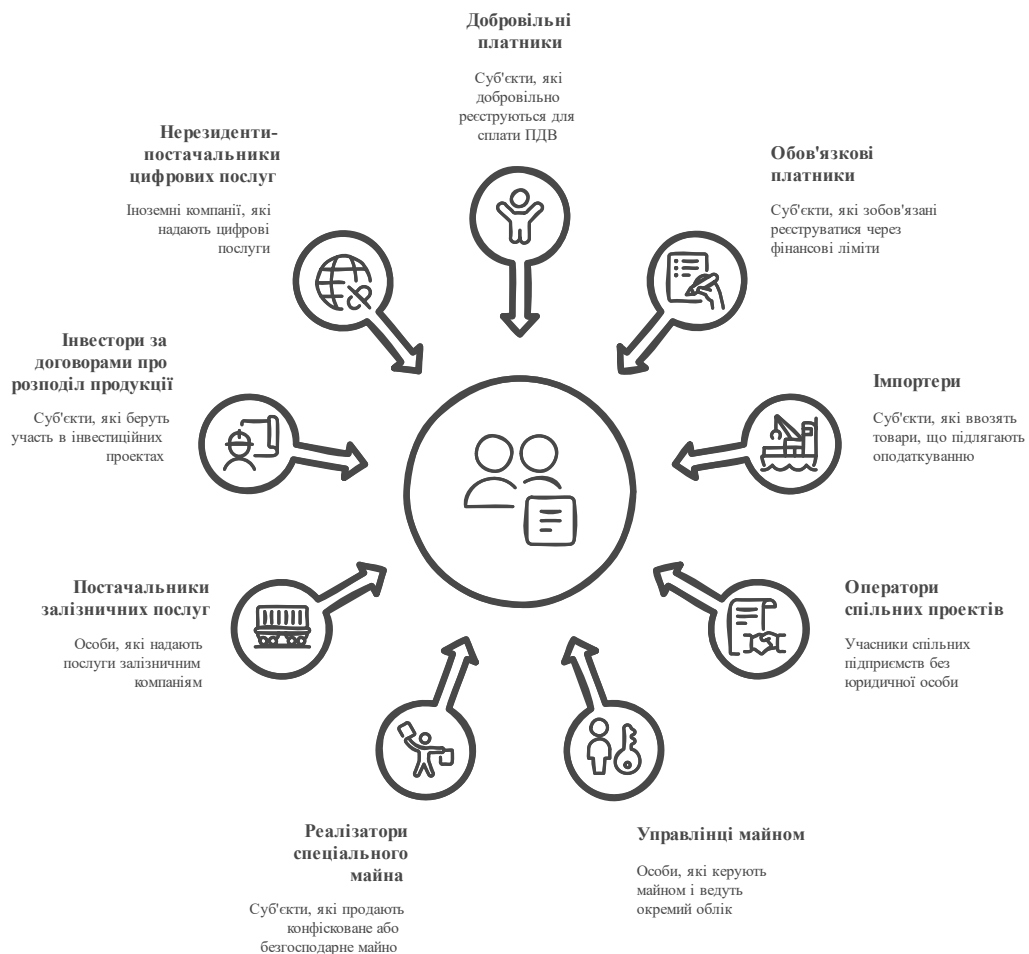

Рис. 1.12 – Платники ПДВ

Порядок реєстрації регламентується Положенням № 637, затвердженим Міністерством фінансів України 07.12.2021 року. До обов'язкових умов належать:

- надання повного пакету необхідних документів;

- відповідність критеріям, визначеним для кожної конкретної категорії.

Нерезиденти, які не мають постійного представництва в Україні, здійснюють облік та сплату ПДВ самостійно через механізм MOSS (Mini One Stop Shop).

У період військового стану не дозволяється подавати уточнюючі розрахунки до декларацій з ПДВ за періоди, що передують лютому 2022 року, якщо вони:

- зменшують суму ПЗ;
- пов'язані з вимогами щодо повернення ПДВ з державних коштів (пункт 69.1 Перехідних положень ПКУ).

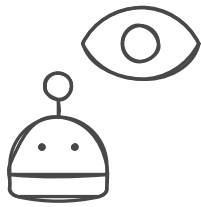
Касовий метод передбачає нарахування податкових зобов'язань тільки після отримання оплати, а не на дату виникнення першої події (п. 187.10 ПКУ). У 2025 році його застосування розширюється на житлово-комунальні послуги з абонентською платою. Відповідно, цей метод діятиме для послуг з електропостачання та централізованого водопостачання до 1 січня 2026 року (п. 44 підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ).

Під час воєнного стану дозволено наступні типи перевірок:

1. Планові документальні — усіх видів;
2. Фактичні — будь-які;
3. Позапланові документальні — лише для окремих категорій, зокрема: перевірки повернення ПДВ на суми понад 100 тис. грн, розгляди скарг контрагентів щодо nereєстрації податкових накладних або розрахункових документів, а також аудит діяльності грального бізнесу і виробництва підакцизних товарів (відповідно до ст. 78 ПКУ).

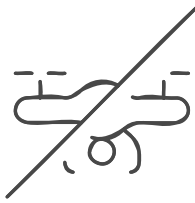
В момент дії воєнного стану, захисту національної безпеки та протидії збройній агресії встановлено повне звільнення від ПДВ для операцій з імпорту та постачання певних товарів оборонного призначення [6].

Товари, що не оподатковуються ПДВ

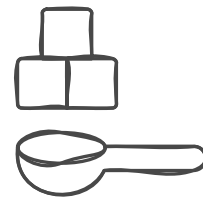
Технології спостереження

Тепловізійні біноклі,
прилади нічного бачення
та далекоміри звільнені
від ПДВ.

Засоби протидії безпілотникам

Портативні
антидронові рушниці
(радіоелектронні
засоби) звільнені від
ПДВ.

Інша військова продукція

Порох, апаратура
зв'язку, спеціальні
автомобілі та
комплектуючі для
БПЛА звільнені від
ПДВ.

Рис. 1.13 – Товари оборонного призначення, які не оподатковуються ПДВ

Ці пільги доповнюють раніше введені податкові пільги для оборонного сектору. Вони спрямовані на спрощення логістики та забезпечення армії необхідними технічними засобами.

Платники ПДВ, які об'єднують оподатковувану та неоподатковувану діяльність, зобов'язані забезпечити розподіл ПДВ. Ця процедура дозволяє змінити податкове зобов'язання, що підлягає відшкодуванню, залежно від виду операцій.

У 2024 році підлягають обов'язковому розподілу операції з постачання металобрухту, що виникають у результаті таких процесів, як:

- виробнича переробка, плавлення або обробка товарів;
- будівельні роботи або демонтаж основних засобів;
- ліквідація майна (наприклад, розбирання обладнання).

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

2.1 Аналіз діяльності та облікової політики ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» здійснює свою діяльність відповідно до свого Статуту (додаток А), а також керується Конституцією України, ЦКУ і ГКУ, та іншими чинними нормативно-правовими документами України.

Товариство є юридичною особою без обмеження строку існування. ПРАТ «КРХЛІБ» було офіційно зареєстроване 23 квітня 2013 року за рішенням реєстратора Виконкому Криворізької міської ради. Місце знаходження підприємства: 50000, Дніпропетровська область, м. Кривий Ріг, вул. Георга Отса, буд. 6. На рисунку 2.1 представлені інші важливі аспекти діяльності цього підприємства.

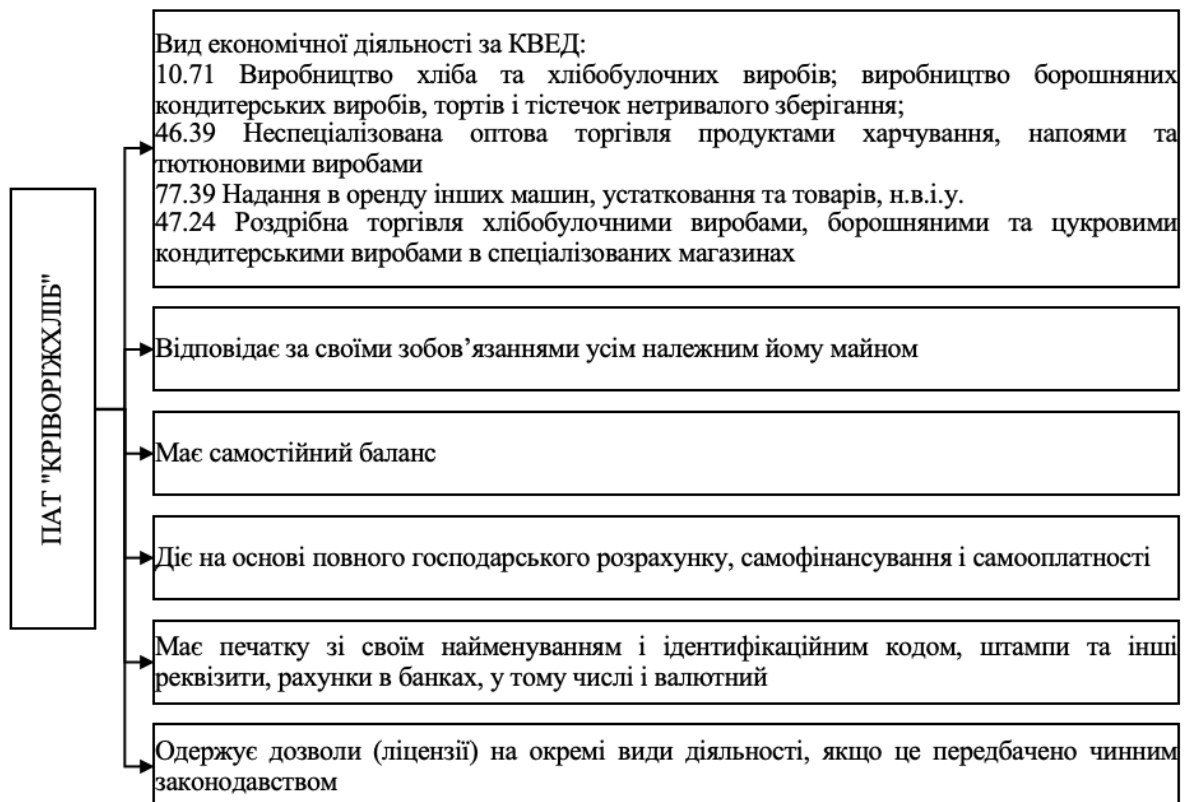

Рис. 2.1 – Діяльність ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» має у своєму розпорядженні: майно та грошові кошти, передані акціонерами; продукцію власного виробництва;

доходи від господарської діяльності; внески до капіталу; доходи від іншого майна та цінних паперів.

Права й обов'язки акціонерів є ключовими для ефективного управління та функціонування підприємства. Вони забезпечують раціональне керівництво товариством, а також гарантують захист і збереження інтересів самих акціонерів.

На рисунку 2.2 наочно представлені права та обов'язки акціонерів ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ».

Рис. 2.2 – Акціонери ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

У товаристві створюються спеціалізовані управлінські та контрольні органи, які визначають внутрішню організацію та розподіляють функції між різними підрозділами. Конкретний склад цих органів варіюється в залежності

від типу власності, масштабів діяльності та організаційної побудови підприємства. Цю структуру наочно показано на рисунку 2.3.

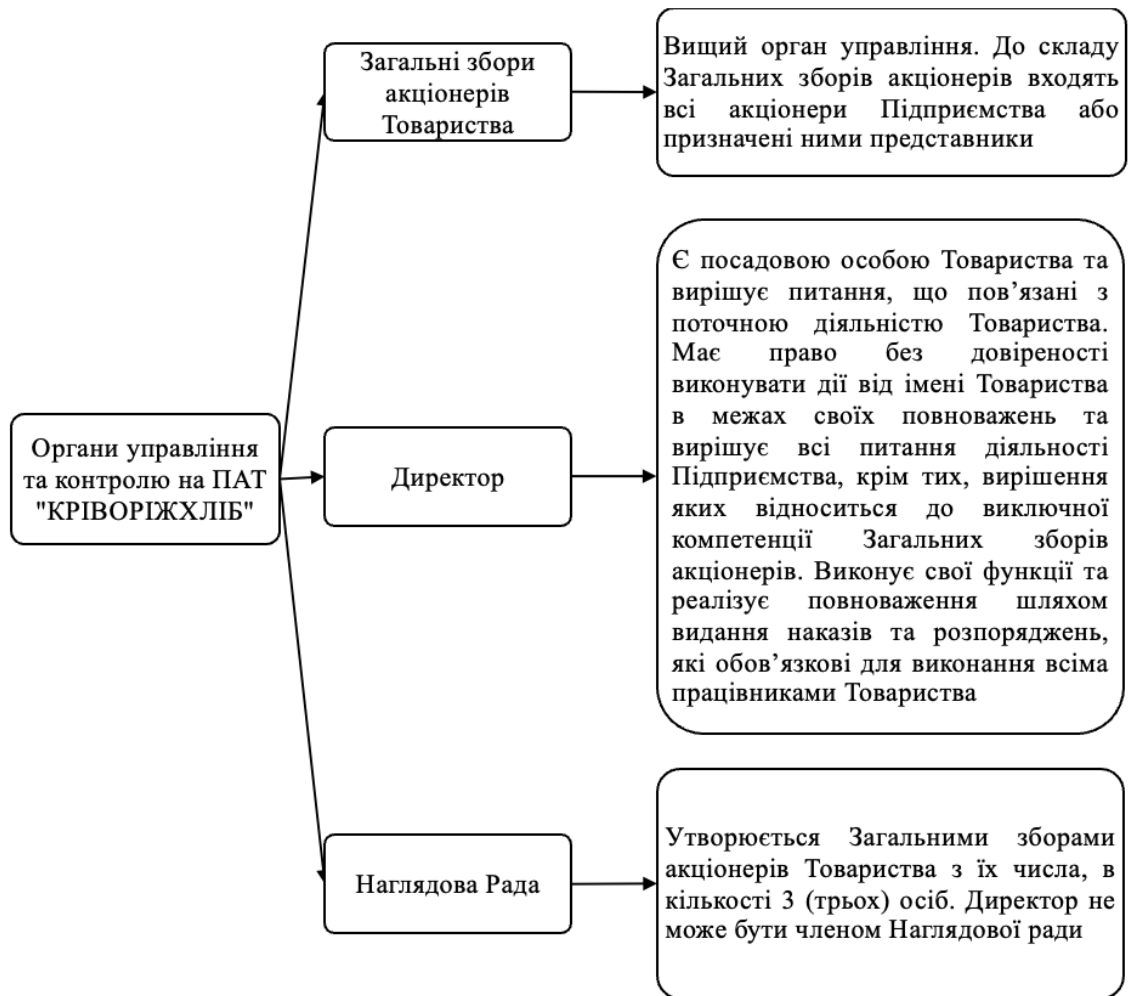

Рис. 2.3 – Керівні органи на ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ»

У ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ» функціонує бухгалтерська служба, яку очолює головний бухгалтер. Вона входить до складу адміністрації та тісно взаємодіє з усіма виробничими підрозділами і службами підприємства. Для регулювання роботи бухгалтерії в ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ» затверджено відповідне Положення. Керівництво підприємства створює всі умови для організації обліку і контролю, а також гарантує дотримання підрозділами та працівниками вимог щодо правильного оформлення та своєчасного подання документів. Крім того, на підприємстві розроблені Положення про облікову політику та Положення про функції відділу ведення обліку. Основні завдання цього відділу наведені на рисунку 2.4.

Забезпечення дотримання на ПАТ "КРХЛІБ" встановлених єдиних методологічних основ бухгалтерського обліку, складання і надання у встановлені терміни фінансової звітності.
Організація бухгалтерського обліку, методичне керування і контроль за роботою цехів і відділів по дотриманню встановлених єдиних методологічних основ бухгалтерського обліку.
Визначення облікової політики ПАТ "КРХЛІБ" як сукупності принципів, методів і процедур, які використовуються в процесі бухгалтерського обліку і при складанні фінансової звітності.
Вибір форми бухгалтерського обліку, як певної системи реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації і узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних принципів встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» з врахуванням особливостей діяльності підприємства і технології обробки облікових даних.
Розробка системи і форм управлінського обліку і правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій.
Забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення і прийняття до обліку первинних документів всіма підрозділами, службами і працівниками ПАТ "КРХЛІБ"
Організація контролю правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.
Керівництво складанням на основі даних бухгалтерського обліку фінансової, статистичної звітності і надання у встановлені терміни користувачам.
Вживання заходів відносно надання повної і правдивої інформації про доходи підприємства, собівартість реалізованої готової продукції, вартість реалізованих товарно-матеріальних цінностей і витратах на іншу діяльність.
Участь в підготовці і наданні періодичній звітності, яка передбачає підпис головного бухгалтера, в органи вищого рівня відповідно до нормативних актів, затверджених форм і інструкцій.
Вживання всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому виправленню записів в первинних документах і реєстрах бухгалтерського обліку і збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну.
Постановка і координація ведення бухгалтерського обліку у всіх структурних підрозділів ПАТ "КРХЛІБ" відповідно до вимог нормативного законодавства.
Забезпечення контрольних перевірок своєчасності і повноти відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку підрозділів ПАТ "КРХЛІБ"
Участь в проведенні інвентаризаційної роботи і в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачами і відшкодуванням втрат від нестач, крадіжок і псування активів ПАТ "КРХЛІБ"

Рис. 2.4 – Основні завдання відділу бухгалтерії ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ»

У ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ» для бухгалтера затверджено посадову інструкцію, яка чітко визначає його права, обов'язки, зони відповідальності та ключові функції. Інструкція допомагає підтримувати порядок і послідовність у веденні бухгалтерського обліку, забезпечуючи стабільність роботи фінансової служби компанії.

Основні завдання бухгалтера, відповідно до цього документу, ілюструються на рис. 2.5.

Рис. 2.5 – Обов'язки бухгалтера згідно з посадовою інструкцією

Методи обліку викладені у ОБП підприємства. Цей документ встановлює ключові принципи здійснення облікових процедур, яких дотримується підприємство при відображенні своєї фінансової діяльності. ОБП охоплює правила обліку, порядок визнання витрат, доходів, оцінювання активів і зобов'язань, податкові норми та порядок розкриття інформації для зацікавлених сторін. Затвердження ОБП здійснюється шляхом видання відповідного наказу (додаток Б). Рис. 2.6 показує основні положення ОБП.

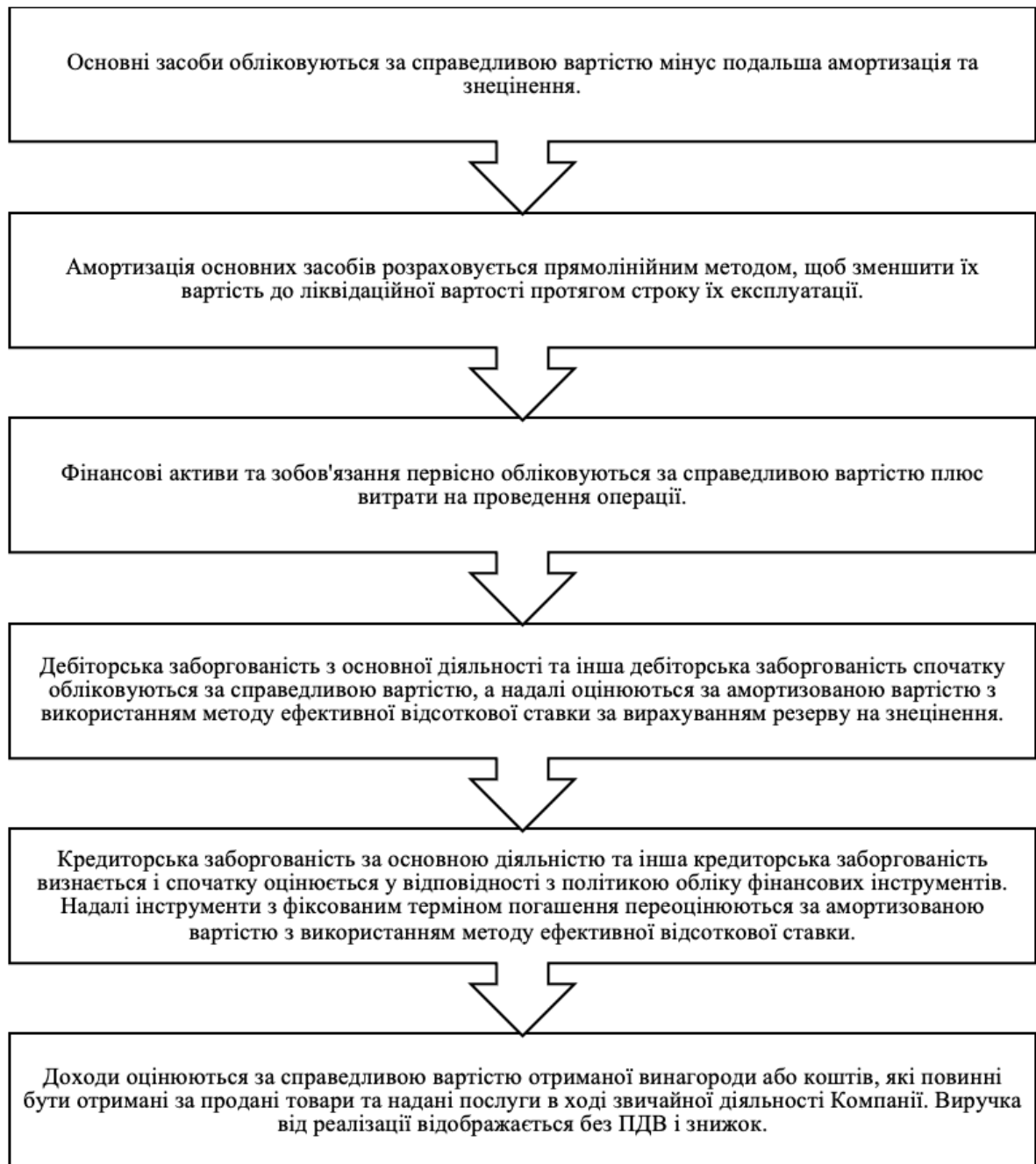

Рис. 2.6 – ОБП ПРАТ «КРИВОРІЖХЛБ»

Для забезпечення правильного управління процесами обліку в ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» була сформована бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, а також розроблено Положення про облікову політику підприємства. Кожен співробітник бухгалтерії виконує свої завдання згідно з посадовою інструкцією, де детально прописані його функції та взаємодія з іншими відділами підприємства.

Розглянемо основні показники роботи ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» за період 2022–2024 років, наведені у таблиці 2.1. Аналіз базується на фінансовій звітності підприємства за 2022–2024 роки (додатки В-Д).

Протягом 2022–2024 років підприємство демонструвало нестабільну, але з певними позитивними тенденціями динаміку. ДЗ та КЗ поступово знижувалися: дебіторська з 17 304,6 тис. грн у 2022 році до 11 671,0 тис. грн у 2024 році, а кредиторська — з 52 466,6 тис. грн до 37 342,4 тис. грн. Це може вказувати на скорочення масштабів операційної діяльності або покращення розрахункової дисципліни.

Первісна вартість ОЗ дещо зросла в 2023 році, в 2024 році залишилася практично незмінною, що вказує на відсутність активних інвестицій у модернізацію. Водночас знос ОЗ продовжував зростати — з 40 664,8 тис. грн у 2022 р. до 49 106,0 тис. грн у 2024 році, що є негативною тенденцією. У 2023 році спостерігалось суттєве зростання залишкової вартості активів, однак у 2024-му вона зменшилася, ймовірно, у зв'язку із завершенням тимчасових інвестиційних проєктів або змінами в обліковій політиці.

Чистий дохід в 2023 році збільшився порівняно з 2022 роком (на 196 тис. грн), однак у 2024 році суттєво впав — на 1 850,6 тис. грн. А собівартість послуг у цей період скорочувалась, що свідчить або про оптимізацію витрат, або про зменшення обсягів послуг. Водночас доходи від іншої операційної діяльності демонстрували стійку динаміку зростання, тоді як витрати за цими операціями теж зростали, хоча менш динамічно.

Табл. 2.1 – Діагностика фінансової діяльності ПРАТ«КРИВОРІЖХЛІБ»

Найменування показника	Одиниця вимірювання	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення (+; –)		Відносне відхилення, %	
					2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	тис. грн	17 304,60	12 061,90	11 671,00	-5242,70	-390,90	-30,30	-7,39
Кредиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	тис. грн	52 466,60	38 335,70	37 342,40	-14 110,90	-993,30	-26,93	-2,60
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	52 250,30	64 640,60	64 595,80	12 390,30	-44,80	23,71	0,-07
Знос основних засобів	тис. грн	40 664,80	44 047,00	49 106,00	3 382,20	5 059,00	8,31	11,49
Залишкова вартість основних засобів	тис. грн	11 585,50	20 593,60	15 489,80	9 008,10	-5 103,80	77,75	-24,79
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	тис. грн	6 671,50	6 867,50	5 016,90	196,00	-1 850,60	2,93	-26,94
Собівартість наданих послуг	тис. грн	3 540,70	2 945,20	1 286,10	-595,50	-1 659,10	-16,81	-56,33

Продовження табл. 2.1

Інші операційні доходи	тис. грн	3 724,90	5 457,20	5 578,60	1 732,30	121,40	1,47	2,22
Інші операційні витрати	тис. грн	7 727,20	8 694,10	9 258,90	966,90	654,80	12,51	6,50
Чистий фінансовий результат	тис. грн	-1 740,80	-483,10	40,60	1257,7	523,7	-72,25	-108,40

Найпомітнішою зміною є позитивна динаміка чистого фінансового результату: у 2022 році підприємство було збитковим на 1 740,8 тис. грн, а в 2024 році вийшло на прибуток 40,6 тис. грн. Це свідчить про поступове покращення фінансової ефективності діяльності, незважаючи на загальне скорочення доходів. Таким чином, підприємство намагається стабілізувати свою діяльність шляхом зменшення витрат і поступового скорочення зобов'язань, хоча залишається вразливим до коливань виручки.

2.2 Бухгалтерський облік податку на додану вартість на ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

ПДВ є одним із ключових непрямих ПД, що справляється на кожному етапі створення доданої вартості в ланцюгу постачання товарів і послуг. Його правильне документальне оформлення та своєчасне віддзеркалення в обліку мають вирішальне значення не лише для формування ПК та зобов'язань, а й для уникнення штрафних санкцій у разі перевірок. Саме тому організація первинного обліку ПДВ потребує особливої уваги з боку бухгалтерії підприємства.

На рис. 2.7 зображено типовий документообіг під час проведення облікової операції з постачання товарів або надання послуг, що має значення і для первинного обліку, і для формування ПК з ПДВ.

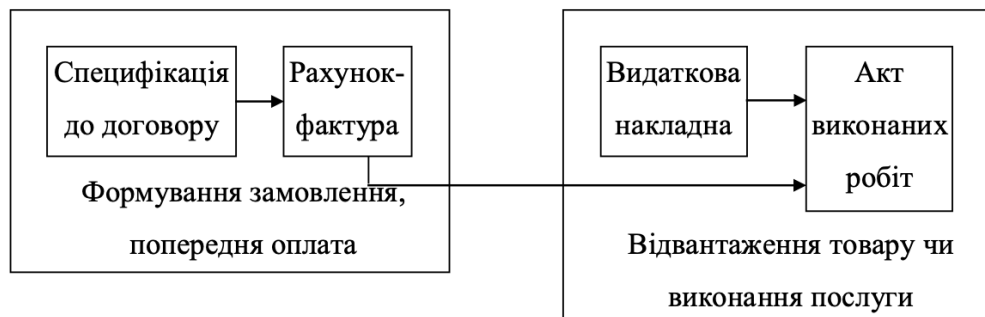

Рис. 2.7 – Взаємозв'язок первинних документів

Специфікація до договору — це додаток до основного договору, у якому детально прописані номенклатура, обсяг, ціна та інші характеристики товарів або послуг, що постачаються. Вона уточнює умови поставки.

Рахунок-фактура - документ, що не є первинним, але використовується для проведення оплати замовлення. У ньому зазначена загальна сума до сплати та реквізити для платежу. На його основі здійснюється передплата.

Видаткова накладна - первинний документ, що підтверджує факт відвантаження товару, і служить підставою для формування податкового кредиту у покупця.

Акт виконаних робіт - первинний документ, який засвідчує надання послуги або виконання робіт, і має таке ж значення для обліку, як і видаткова накладна, але стосується послуг.

Зазначені документи слугують підставою для правильного відображення господарських дій у фінансовій та податковій звітності, а також дають можливість покупцю підтвердити право на податковий кредит з ПДВ.

Найголовнішим первинним документом обліку ПДВ слугує ПН (додаток Е).

Накладна - це електронний документ, який використовують платники ПДВ для відображення ПЗ і ПК з ПДВ. Щоб покупець міг скористатися правом на ПК, ПН обов'язково потрібно зареєструвати в ЄРПН, що також є обов'язком продавця.

У випадку, якщо постачання здійснює філія підприємства, вона також може оформлювати ПН - у цьому разі в документі зазначається її номер [8].

Накладну складають у день виникнення ПЗ, яке, як правило, визначається за принципом «першої події». Тобто ПЗ виникає на ту дату, коли першою відбулася одна з таких дій (згідно з п. 187.1 та п. 201.1 ПКУ):

- або постачання товарів, надання послуг чи виконання робіт;
- або отримання передоплати (повної чи часткової) за них.

Навіть частковий аванс (наприклад, 50%) уже створює обов'язок нарахувати ПДВ на відповідну суму в день його надходження. Згодом, після

остаточного постачання, виникає ПЗ на залишок вартості. Під час заповнення ПН можливо вказувати часткову кількість товарів чи послуг, зокрема, якщо одиниця виміру - «послуга», кількість - «0.7», що свідчить про аванс у 70% вартості.

Строки реєстрації ПН у ЄРПН наведено у табл. 2.2.

Табл. 2.2 – Терміни реєстрації ПН [8]

СТРОКИ РЕЄСТРАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ У ЄРПН (на період дії воєнного стану та 6 місяців після місяця його скасування)		
Коли складені	Коли зареєструвати:	
	тимчасові терміни, що діють зараз (згідно п. 89 підрозд. 2 Перехідних положень ПК)	звичайні терміни, що були та відновляться у мирний час (згідно п. 201.10 ПК)
для ПН та РК до них (оформлені на стороннього контрагента, у т.ч. неплатника, ставки ПДВ – 20%, 14%, 7%)		
з 1-го по 15-й календарний день місяця (включно)	до 5-го календарного дня (включно) місяця, який наступний за місяцем їхнього складання	до останнього дня (включно) календарного місяця, в якому вони складені
з 16-го по останній календарний день місяця (включно)	до 18-го календарного дня (включно) місяця, який наступний за місяцем їхнього складання	до 15-го к. дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені
тільки до «зменшувачих» РК		
впродовж місяця	впродовж 18 к. днів з дня отримання такого РК до ПН отримувачем (покупцем)	впродовж 15 к. днів з дня отримання такого РК до ПН отримувачем (покупцем)
компенсуючі зведені ПН/РК		
зведені ПН (РК до них) за операціями, визначеними пп. 198.5, 199.1 ПК	змін не передбачено, тому діє звичайний термін реєстрації податкової накладної – впродовж 20 к. днів за останнім днем місяця їхнього складання (п. 201.10 ПК)	

Як видно з табл. окрім звичайних ПН існують інші види первинних документів. Компенсуючі ПН оформлюються відповідно до вимог пункту 198.5 та статті 199 ПКУ. Їхнє призначення — зменшити раніше сформований ПК з ПДВ через нарахування ПЗ на аналогічну суму. Це актуально у таких випадках:

- коли закуплені ресурси для проведення господарських операцій, що не підлягають оподаткуванню ПДВ (згідно зі ст. 196 ПКУ);
- при внутрішньому переміщенні активів для невиробничих потреб або переведенні виробничих ОЗ до невиробничих (п. 189.9 ПКУ);
- при необхідності розподілу загального ПК між оподатковуваними й неоподатковуваними операціями (п. 199.1 ПКУ).

У разі такого розподілу компенсуючу ПН складають на частку, яка відповідає використанню придбаних ресурсів у неоподатковуваній діяльності. Це дозволяє зменшити вхідний ПДВ до рівня, пропорційного оподатковуваним операціям. Подібна ситуація характерна для суб'єктів, які здійснюють і оподатковувану, і неоподатковувану діяльність, але не мають можливості точно поділити витрати, наприклад — комунальні некомерційні медзаклади або страхові компанії [9].

Компенсуючі ПН належать до категорії зведених і відрізняються від звичайних, зокрема тим, що у верхньому лівому кутку документа обов'язково зазначається спеціальний код ознаки зведеності.

Окремо слід виділити ПН, які оформлюються у випадках, коли база оподаткування, є більшою за реальну вартість продажу. Їх призначення - донарахування ПДВ до рівня, що відповідає мінімальній податковій базі. Це актуально, зокрема, для операцій із «нульовою» ціною, коли товар передається безоплатно. У такому випадку виникає розбіжність між вартістю товару (як базою оподаткування) та ціною постачання (яка дорівнює нулю). Тоді складаються дві ПН: перша — звичайна, за ціною постачання, і оформлюється у стандартному порядку, друга – на перевищення бази.

Розрахунок коригування (додаток Ж) використовується для внесення змін або виправлення помилок у вже зареєстрованих ПН, що виникають у зв'язку з різними господарськими обставинами.

Підставою для складання РК є пункт 192.1 ПКУ, згідно з яким у разі зміни суми компенсації вартості товарів чи послуг після їх постачання, у тому

числі при поверненні (включаючи аванси), постачальник і покупець повинні відповідно скоригувати ПЗ та ПК.

Заповнення РК здійснюється за тими ж принципами, що й ПН, і він обов'язково підлягає реєстрації в ЄРПН.

У процесі господарської діяльності часто виникає потреба внести зміни до вже складених ПН. Це може бути зумовлено зміною ціни, кількості товарів, поверненням продукції або передоплати, а також уточненням номенклатурних даних. Залежно від причини, застосовуються різні коди типів причин у РК. Нижче наведено узагальнену таблицю, яка допоможе швидко зорієнтуватися, який саме код обрати в тій чи іншій ситуації.

Табл. 2.3 – Причини коригування ПН [9]

РК з кодом «101» — зміна ціни¹	РК з кодом «102» — зміна кількості¹
- збільшення/зменшення ціни за всіма номенклатурними позиціями при незмінній кількості (знижка, перегляд цін тощо); - часткове повернення авансу зі зміною цін товарів/послуг та незмінної кількості	- зменшення кількості номенклатурної позиції при незмінній ціні (але не до «нуля»); - збільшення² кількості номенклатурної позиції з одночасним зменшенням іншої в межах суми отриманого авансу та незмінній ціні; - часткове повернення товару/авансу зі зміною кількості товарів/послуг за незмінної ціни
РК з кодом «103» — повернення	РК з кодом «104» — зміна номенклатури
- повне повернення товару (всіх товарів за ПН або всієї номенклатурної позиції у ПН — зведення позиції «до нуля»); - повне повернення авансу (повністю всієї суми); - залік передоплати в рахунок оплати товарів за іншим договором³; - обнулення помилково складеної ПН	- зміна номенклатури товарів/послуг у межах отриманого авансу (заміна одного товару на інший з тією ж самою чи іншою ціною); - одночасна зміна і кількості, і ціни товарів/послуг; - зміна коду УКТ ЗЕД, коду ДКПП, коду одиниці виміру, коду ставки ПДВ; - збільшення/зменшення ціни частини товару з однієї номенклатурної позиції (рядка ПН)⁴
1 — якщо одночасно змінюється і ціна, і кількість, то використовується код «104»; 2 — якщо треба тільки збільшити кількість товарів (без зміни ціни за одиницю, та без зменшення кількості інших позицій), то РК не складають. У такому разі складається ПН на додаткову кількість товару на дату постачання чи дату отримання авансу; 3 — лист ДФС від 05.02.2019 № 401/6/99-99-15-03-02-15/ПК; 4 — п. 2.1 листа ДФС від 22.06.2018 № 18983/7/99-99-15-03-02-17	

Порядок заповнення основних граф РК наведено у табл. 2.4.

Табл. 2.4 – Алгоритм заповнення РК [9]

№	Назва графи (колонки)	Як заповнити
Розділ Б		
1.1	№ з/п	це порядковий номер рядка в РК, який складається
1.2	№ з/п рядка ПН, що коригується або додається	Зазначаємо: номер рядка з ПН, яку ми коригуємо у рядку «-»; під яким номером ми вводимо рядок у ПН, що коригуємо у рядку «+». Всі номери в результаті у ПН, що коригуємо, мають бути унікальними
2.1	код причини	Обирається код в залежності від причини коригування. Знайти коди можна на веб-порталі ДПС: розділ «Довідники» Насьогодні існує 8 кодів для РК: - «101» — зміна ціни; - «102» — зміна кількості; - «103» — повернення товару або авансових платежів; - «104» — зміна номенклатури; - «201» — коригування зведеної ПН, складеної відповідно до п. 198.5 ПК; - «202» — коригування зведеної ПН, складеної відповідно до п. 199.1 ПК; - «203» — коригування зведеної ПН, складеної відповідно до абзацу 11 п. 201.4 ПК; - «301» — виправлення помилки (п. 24 Порядку № 1307). Наведені цифрові коди вводяться в графу 2.1 РК. Код причини «301» стосується помилки введення 2-х однакових ПН на одну й ту саму господарську операцію. Вносити замість номеру причини коригування текст або якийсь інший номер, який відсутній у списку від ДПС заборонено (п. 4.4 Листа № 36942*). В одній РК може бути декілька різних причин коригування, але за різними групами. Є ще одна причина коригування, яка не має коду: виправлення помилки у заголовній частині ПН. Графа 2.1 за такої причини залишається порожньою
2.2	№ з/п групи коригування	Вказується унікальний номер групи. Група — це поєднання існуючих рядків «-» та «+». Кількість груп у РК не обмежується. Код причини коригування у одній групі має бути однаковим
Нижня частина розрахунку коригування (під таблицею-розділом Б)		
—	інформаційні дані щодо складеної та зареєстрованої в ЄРПН ПН	Заповнюємо лише, коли усуваємо помилку введення двох ПН на одну й ту ж саму господарську операцію. Цими рядками визначаємо, яка з ПН правильна. Вводимо дату складання, порядковий і реєстраційний номер правильної ПН.

інформаційні дані щодо складеного та зареєстрованого в ЄРПН РК до ПН, складеної повторно на операцію, за якою в ЄРПН уже зареєстрована ПН	Вводимо дані того РК, який був створений на помилкову ПН, якщо такий є, — це стосується лише таких РК зареєстрованих до 01.12.2018 (другий рядок)
---	---

РК складається на дату події, яка стала підставою для коригування. Це може бути дата зміни суми компенсації, зокрема: дата отримання авансу (тобто руху коштів) або дата постачання товарів чи підписання акта приймання-передачі послуг (відповідно до пункту 21 Порядку № 1307). У разі виявлення помилки РК оформлюється одразу після її виявлення — головне, щоб це було зроблено фактично за датою події. При цьому сам факт підписання додаткової угоди до договору без фактичної зміни операції не є підставою для складання РК.

РК може оформлювати й реєструвати як одна й та сама особа, так і різні особи. Порядок дій у таких випадках визначений пунктом 192.1 ПКУ та пунктом 25 Порядку № 1307. Подробиці щодо цього наведені в таблиці нижче.

Табл. 2.5 – Оформлення та реєстрація РК [9]

Сума компенсації	Хто оформляє (складає) РК	Хто реєструє РК
збільшується/не змінюється	постачальник	постачальник
зменшується	постачальник	покупець

Загалом правило таке: реєстрацію РК здійснює та сторона, у якої внаслідок коригування збільшується сума ПДВ до сплати — це може бути як підвищення ПЗ, так і зменшення ПК.

У випадках, коли РК складається до ПН, які не підлягають видачі покупцю, оформлення та реєстрація повністю покладається на постачальника. Це, зокрема, стосується РК до ПН, складених на неплатників ПДВ, а також до зведених "компенсуючих" ПН відповідно до пункту 198.5 ПКУ.

Для обліку ПДВ у бухгалтерському обліку використовуються такі основні рахунки (рис. 2.8):

Облікові рахунки ПДВ

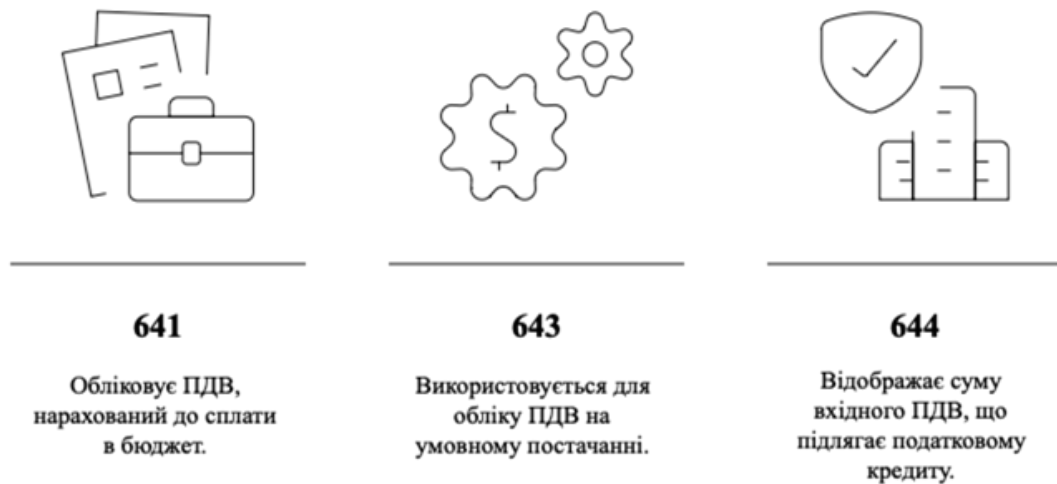

Рис. 2.8 – Інформація про рахунки БО, на яких ведеться облік ПДВ [11]

Дослідимо БО операцій, які оподатковуються ПДВ, на ПрАТ «КРИВОРІЖХЛІБ».

ПрАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» виготовило і реалізувало партію хлібобулочних виробів у січні 2025 року:

- витрати на сировину (борошно, дріжджі, сіль тощо) — 50 000 грн (без ПДВ);
- оплата праці виробничого персоналу — 30 000 грн;
- нарахування на зарплату (ЄСВ) — 6 600 грн;
- інші виробничі витрати (амортизація, електроенергія тощо) — 10 000 грн;
- продукцію реалізовано оптовому покупцю за ціною 120 000 грн (у т. ч. ПДВ — 20 000 грн).

Всі операції відобразимо у БО у табл. 2.6.

Табл. 2.6 – Відображення операцій з постачання хлібобулочних виробів
ПрАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн
Відображено витрати на сировину	23	20	20 000
Нараховано зарплату виробничому персоналу	23	661	12 000
Нараховано ЄСВ на зарплату	23	651	2 640
Відображено інші виробничі витрати	23	91	4 000
Списано витрати на готову продукцію	26	23	38 640
Відвантажено хлібобулочні вироби покупцю (на суму без ПДВ)	361	701	50 000
Нараховано ПДВ з продажу	701	641/ПДВ	8 333
Списано собівартість реалізованої продукції	901	26	38 640
Надійшли грошові кошти за оплату хлібобулочних виробів	311	361	50 000

Розглянемо ситуацію, коли постачання хліба ПрАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» відбулось на умові авансу.

ТОВ «Хліб-Смак» 10 квітня 2025 року отримало передоплату від покупця у сумі 60 000 грн (у т. ч. ПДВ — 10 000 грн) за майбутнє постачання хлібобулочних виробів. 15 квітня було відвантажено продукцію на відповідну суму. Собівартість продукції — 45 000 грн.

Табл. 2.7 – Бухгалтерський облік продажу хлібобулочних виробів авансом

Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн
Отримано передоплату за хлібобулочні вироби	311	681	25 000
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ з передоплати	643	641/ПДВ	4 167
Відвантажено хлібобулочні вироби	361	701	25 000
Списано раніше відображену суму податкових зобов'язань з ПДВ	701	643	4 167
Здійснено залік заборгованостей	681	361	25 000
Списано собівартість реалізованої продукції	901	26	18 000

Звітність з ПДВ є обов'язковою для всіх платників цього ПД, незалежно від обсягу бізнесу та сфери діяльності. Компанії повинні своєчасно подавати декларацію з ПДВ до органів податкової служби, щоб виконати вимоги законодавства та уникнути штрафів за порушення термінів подання або невірне заповнення документів.

Важливим аспектом є правильне відображення ПЗ та ПК в декларації, що вимагає точного обліку всіх операцій із постачання товарів або послуг, що підлягають оподаткуванню. Подача декларації з ПДВ (додаток И) є гарантією того, що бізнес дотримується правил оподаткування, сплачуючи необхідні суми до бюджету.

ПДВ-звітність подає до податкового органу особа, яка зареєстрована як платник ПДВ.

Однак є випадки, коли обов'язок подавати податкову звітність виникає і для неплатників ПДВ. Приклади таких ситуацій наведено на рис. 2.9.

Обов'язки щодо звітності з ПДВ

Рис. 2.9 – Випадки подання декларації для неплатників ПДВ [10]

Платники ПДВ зобов'язані звітувати щомісяця (згідно п. 202.1 ПКУ).

Податкову декларацію з ПДВ потрібно подавати не пізніше ніж через 20 днів після завершення звітного місяця (згідно з пп. 49.18.1 ПКУ).

Коли крайній термін подачі декларації збігається з вихідним або святковим днем, він автоматично переноситься на наступний робочий (операційний, банківський) день, як це передбачено пунктами 49.20 та 57.1 Податкового кодексу України.

Умови подання звітності з ПДВ наведено на рис. 2.10.

Подання податкової звітності з ПДВ

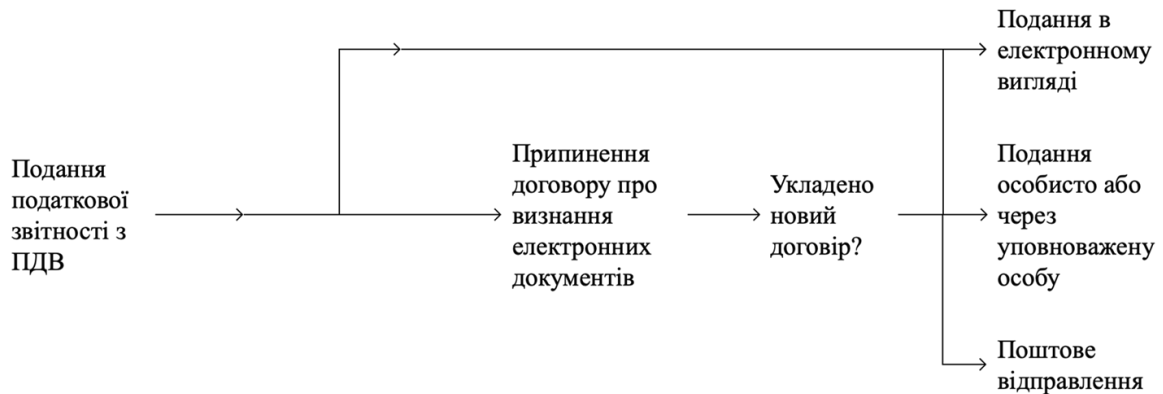

Рис. 2.10 – Алгоритм подачі Декларації з ПДВ [10]

Необхідно враховувати, що у разі невчасного подання або невірного заповнення декларації та ПН/РК можуть бути передбачено стягнення санкцій, тому вкрай важливо регулярно перевіряти та коригувати інформацію, зазначену у ПН та звітності.

У разі несвоєчасної реєстрації ПН штрафних санкцій уникнути не вдасться. З 8.02.2023 року штрафи були знижені на тимчасовий період, який охоплює час дії воєнного стану та півроку після його скасування (згідно з пунктом 90 підрозділу 2 Перехідних положень ПКУ). Порівняння нових та попередніх штрафних ставок наведено в таблиці нижче.

Табл. 2.8 – Штрафи за прострочення реєстрації ПН [8]

Тривалість порушення строків реєстрації	Розмір штрафу, від суми ПДВ, зазначеної у таких ПН/РК:	
	тимчасові терміни, що діють зараз* (згідно п. 90 підрозд. 2 Перехідних положень ПК)	звичайні терміни, що були та відновляться* (згідно п. 120 ¹ .1 ПК)
< 15 к. днів	2%	10%
від 16 до 30 к. днів	5%	20%
від 31 до 60 к. днів	10%	30%
від 61 до 365 к. днів	15%	40%
≥ 366 к. днів	25%	50%
* з 8 лютого 2023 року, впродовж воєнного стану та 6 місяців після його завершення		

Якщо під час перевірки податкова виявить, що ПН або РК взагалі не були зареєстровані, буде застосовано штраф саме за нереєстрацію. У такій ситуації передбачені такі розміри штрафів (рис. 2.11):

Рис. 2.11 – Штрафи за нереєстрацію ПН/РК [8]

Отже, ефективне ведення обліку з ПДВ охоплює кілька важливих складових: первинний, аналітичний облік та податкову звітність. Первинний

облік забезпечує документальне підтвердження операцій через ПН та РК. Аналітичний облік деталізує дані про ПДВ за контрагентами й операціями для точного відображення ПК і ПЗ. Податкова звітність – завершальний етап роботи з ПДВ. Вона складається на основі облікових даних і подається щомісяця у встановлені строки. Належне заповнення декларації з ПДВ, своєчасна реєстрація ПН та РК — ключові умови для уникнення штрафів та претензій з боку податкових органів.

Таким чином, системний підхід до обліку та звітності з ПДВ є необхідною умовою для забезпечення податкової прозорості, зниження ризиків та ефективного функціонування підприємства в межах чинного законодавства.

2.3 Проблемні аспекти оподаткування податку на додану вартість та можливі шляхи їх вирішення

ПДВ є одним із ключових джерел надходжень до бюджету України, однак практика його оподаткування залишається складною. Чинне законодавство містить ряд недоліків, що ускладнюють адміністрування податку як для держави, так і для платників.

Однією з найбільших проблем є блокування ПН в ЄРПН за ознаками ризиковості. Попри боротьбу з фіктивним ПДВ, на практиці під блокування потрапляють і реальні операції. Це унеможлиблює формування ПК, затримує обіг коштів та порушує права платників. Вирішенням може бути перегляд критеріїв ризику з урахуванням специфіки галузей, а також створення дієвого механізму оскарження блокування з обов'язковим дотриманням презумпції добросовісності.

Ще одна складність пов'язана з коригуванням ПЗ. Хоча ПКУ передбачає порядок складання РК, на практиці часто виникають суперечки щодо дати оформлення або узгодження таких документів між контрагентами. Нерідко це призводить до затримок і ризиків штрафів. Проблема можна вирішити через

спрощення порядку погодження коригувань та нормативне уточнення дати їх складання.

Також часто зустрічаються ситуації, коли ПК скасовується через формальні помилки у ПН (наприклад, неточності в назві контрагента чи ППН), попри фактичне постачання товарів або послуг. У таких випадках доцільно законодавчо передбачити принцип суттєвості, який би не допускав втрати ПК через незначні технічні недоліки.

Додатковим обтяженням для платників є щомісячне подання декларацій з ПДВ. Для підприємств із низькою активністю або малого бізнесу така частота створює зайве адміністративне навантаження. Одним із можливих рішень може бути перехід на квартальну звітність для певних категорій платників.

Пропонується оновити робочий план рахунків ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ» відповідно до вимог і рекомендацій інструкцій №291, впровадивши до облікової практики підприємства окремі субрахунки для відображення підтвердженого і непідтвердженого ПДВ. Це особливо важливо з урахуванням сучасних потреб підприємства щодо точного обліку ПЗ. Відповідні зміни до робочого плану рахунків відображені в таблиці 2.9.

Табл. 2.9 – Оновлений план рахунків

Код рахунку	Назва рахунку
1	2
64	«Розрахунки за податками й платежами»
641	«Розрахунки за податками»
641/1	«Розрахунки за податком на додану вартість»
641/1/1	«Розрахунки за загальним режимом оподаткування ПДВ»
643	«Податкові зобов'язання»
643/1	«Податкові зобов'язання за загальним режимом оподаткування ПДВ»
643/1/1	«Податкові зобов'язання підтверджені»
643/1/2	«Податкові зобов'язання непідтверджені»
644	«Податковий кредит»
644/1	«Податковий кредит за загальним режимом оподаткування»
644/1/1	«Підтверджений податковий кредит»
644/1/2	«Непідтверджений податковий кредит»

Відповідно до запропонованого оновленого робочого плану рахунків для обліку ПДВ, доцільно впровадити такі субрахунки для використання у господарській діяльності підприємства:

- 643/1/1 «ПЗ підтверджені» — на кредиті цього субрахунку відображаються суми ПДВ, нараховані за операціями з відвантаження продукції. Відображення в обліку здійснюється після реєстрації ПН.
- 643/1/2 «ПЗ непідтверджені» — використовується для обліку сум ПДВ за ПН, які ще не утверджені.
- 644/1/1 «Підтверджений ПК» — на цьому субрахунку ведеться облік ПК за зареєстрованими та підтвердженими ПН.
- 644/1/2 «Непідтверджений ПК» — використовується для відображення ПДВ за накладними, що поки не підтверджені.

Приклад застосування нових субрахунків представлено у табл. 2.10.

Табл. 2.10 – Впровадження нових рахунків в діяльність ПРАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

№ з/п	Опис господарської операції	Дебет	Кредит
1	Отримано податкову накладну від постачальника (ПДВ)	644/1/1	63
2	Включено податковий кредит до складу ПДВ	641/1/1	644/1/1
3	Реалізація товарів/послуг, нараховано ПДВ (підтверджене зобов'язання)	703	643/1/1
4	Включено податкові зобов'язання до обліку ПДВ	643/1/1	641/1/1
5	Сплачено ПДВ до бюджету	641/1/1	311
6	Податковий кредит відображено як непідтверджений	644/1/2	63
7	Податковий кредит підтверджено	644/1/1	644/1/2
8	Податкові зобов'язання донараховано податковою за актом перевірки	948	643/1/2
9	Погоджено донараховані зобов'язання – включено до обліку ПДВ	643/1/2	641/1/1
10	Повернення товару постачальнику – сторновано податковий кредит	63	644/1/1

Таким чином, облік ПДВ здійснюється з урахуванням фактичного стану податкових документів у розрізі взаєморозрахунків із постачальниками та покупцями. Спрощення процедур, зменшення формалізму та підвищення гнучкості адміністрування дозволить не лише полегшити виконання податкових обов'язків бізнесом, а й підвищити ефективність збору ПДВ у державний бюджет.

Податки грають важливу роль у підтримці роботи державних інститутів, адже без ефективної ПС неможливе належне фінансування державного апарату, що веде до хаосу і зростання рівня корупції. ПДВ є одним із головних фінансових надходжень держави, зберігаючи лідерство серед податкових надходжень протягом останніх років. Аналіз наукових підходів до визначення ПДВ засвідчив наявність спільних характеристик у більшості трактувань, зокрема його непрямий характер, включення до ціни товарів та сплату кінцевим споживачем. Однак у практиці застосування ПДВ в Україні існує низка проблем, пов'язаних з методикою адміністрування, недосконалістю нормативно-правової бази та корупційними ризиками. Попри це, ПДВ залишається стабільним джерелом доходів навіть у період воєнного стану, демонструючи здатність до адаптації та відображаючи зміни в економічній активності. Зростання надходжень від ПДВ як з внутрішнього виробництва, так і з імпорту у 2024 році свідчить про пожвавлення економіки, ефективніше адміністрування та часткову заміну імпорту внутрішнім продуктом. Порівняння української системи адміністрування ПДВ з європейською вказує на потребу реформ, спрямованих на підвищення прозорості, автоматизацію обліку та перехід від каральної моделі до сервісної. Таким чином, ПДВ виконує не лише фіскальну функцію, а й слугує індикатором стану економіки та ефективності державного управління.

ПДВ є ключовим елементом ПС України, що ґрунтується на чітко регламентованих нормах та законодавчих актах, які забезпечують прозорість і контроль у сфері оподаткування. Система ПДВ охоплює широкий спектр правил: від реєстрації платників та визначення ПЗ до особливостей звітності, електронного адміністрування та умов застосування пільг і нульових ставок. Важливою є також класифікація операцій, зокрема тих, що не є об'єктом оподаткування або мають пільговий статус, адже вона визначає права і зобов'язання платників податку щодо ПК. Особливу увагу приділено адаптації

ПДВ до умов воєнного стану, включаючи запровадження тимчасових звільнень від оподаткування окремих оборонних товарів і послуг, що дозволяє спрямувати ресурси на потреби національної безпеки. Незмінність ставок у 2025 році, попри пропозиції підвищення, свідчить про обережну податкову політику. Ефективне адміністрування ПДВ, своєчасна звітність, належне використання електронних інструментів, дотримання норм та вчасна реакція на зміни у законодавстві є запорукою мінімізації фінансових ризиків і стабільного функціонування бізнесу в умовах сучасної економіки України.

ПрАТ «КРХЛІБ» має стабільний правовий статус та здійснює свою діяльність у рамках чинного законодавства. Воно володіє майном та коштами, переданими акціонерами, а також виробленою продукцією і іншими активами, що зумовлюють його ефективне функціонування.

Управління бухгалтерією здійснюється головним бухгалтером, який координує роботу з іншими підрозділами. Для забезпечення правильності та ефективності бухгалтерської діяльності розроблені відповідні положення і посадові інструкції, що регулюють функції бухгалтера та встановлюють правила обліку. Крім того, для забезпечення стандартів ведення бухгалтерії існує облікова політика підприємства, яка регулює процес визнання доходів та витрат, оцінки активів і зобов'язань.

ПрАТ «КРХЛІБ» дотримується всіх необхідних нормативних актів, а також має чітко визначену структуру управління і механізми контролю за фінансовою діяльністю, що сприяє стабільному функціонуванню та розвитку компанії.

ПДВ є важливим елементом системи оподаткування, який обов'язково має бути правильно відображений у бухгалтерському обліку підприємства для уникнення штрафів і забезпечення коректного нарахування ПК. Оформлення первинної документації, зокрема ПН, має вирішальне значення для правильного обліку ПДВ. ПН складається на основі першої події у господарській операції, тобто на момент постачання товару чи надання послуг

або отримання авансу. Її реєстрація в ЄРПН є обов'язковою для покупця, щоб той міг скористатися ПК.

Процес реєстрації ПН має конкретні строки, що залежать від періоду дії воєнного стану, зокрема для ПН, складених до 15-го числа місяця, реєстрація повинна відбутися до 5-го числа наступного місяця. Під час реєстрації ПН можуть бути також складені компенсуючі ПН для коригування ПЗ у випадках, коли товари або послуги придбані для операцій, що не підлягають оподаткуванню, або при зміні кількості або ціни постачання. Для внесення коригувань у вже зареєстровані накладні використовуються РК, які також повинні бути зареєстровані в ЄРПН. Алгоритм коригування залежить від типу змін: зміна ціни, кількості, повернення товару або зміна номенклатури.

Загалом, належне ведення документації та своєчасне подання ПДВ-накладних є ключовими для дотримання вимог законодавства та правильного функціонування ПС підприємства.

ПДВ є важливим джерелом надходжень до бюджету України, але його адміністрування стикається з численними труднощами через недоліки чинного законодавства. Блокування ПН за ознаками ризиковості, хоча й спрямоване на боротьбу з фіктивним ПДВ, часто зачіпає і реальні операції, що створює затримки в обігу коштів і порушує права платників. Для вирішення цієї проблеми потрібно переглянути критерії ризику, враховуючи специфіку галузей, та створити ефективний механізм оскарження блокування. Також є проблеми з коригуванням ПЗ, що спричиняє суперечки щодо документів між контрагентами, що можна вирішити спрощенням процедури погодження коригувань. Крім того, технічні помилки в ПН часто призводять до скасування ПК, хоча фактично постачання відбулося. Законодавче введення принципу суттєвості дозволить уникнути втрати ПК через незначні помилки. Зміни в системі ПДВ, спрямовані на спрощення процедур та зменшення формалізму, дозволять підвищити ефективність збору ПД і полегшити виконання обов'язків для платників.

Запропоноване оновлення робочого плану рахунків ПРАТ «КРИВОРІЖХЛБ» з виділенням окремих субрахунків для підтвердженого і непідтвердженого ПДВ є важливим кроком для покращення обліку податку на підприємстві. Загалом подальша модернізація податкового адміністрування ПДВ сприятиме спрощенню виконання податкових зобов'язань і збільшенню надходжень до державних фінансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Функції податків: вебсайт. URL: <https://livingfo.com/funktsii-podatktiv/> (дата звернення: 06.04.2025).
2. Податковий кодекс: Закон України від 02.12.10 р. № 2755-VI. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 06.04.2025).
3. Державний веб-портал бюджету для громадян: вебсайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes> (дата звернення: 12.04.2025).
4. Чому ПДВ в Україні та ПДВ у країнах ЄС – це два різні податки: вебсайт. URL: <https://case-ukraine.com.ua/publications/chomu-pdv-v-ukrayini-ta-pdv-u-krayinah-yes-tse-dva-rizni-podatky/> (дата звернення: 16.04.2025).
5. ПДВ 2025: вебсайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/17630-pdv-2025> (дата звернення: 10.05.2025).
6. Податок на додану вартість (ПДВ) у 2025 році: ставки та зміни: вебсайт. URL: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/pdv-u-2023-roci/> (дата звернення: 10.05.2025).
7. Податкова накладна 2025, актуальна форма: вебсайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7210-podatкова-nakladna-priklad-zapovnennya> (дата звернення: 15.05.2025).
8. Реєстрація податкової накладної в ЄРПН: вебсайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7217-restratsya-podatkovih-nakladnih> (дата звернення: 15.05.2025).
9. Розрахунок коригування до податкової накладної: оновлена форма: вебсайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7458-rozrahunok-koriguvannya-do-podatkovo-nakladno-z-prikladom> (дата звернення: 16.05.2025).
10. Декларація з ПДВ: оновлена форма. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7309-onovlena-deklaratsya-z-pdv> (дата звернення: 16.05.2025).

11. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 16.05.2025).